

Politikai
röpiratok

280

280
2972

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

MAGYARORSZÁGON.

(HÁROM PER TÖRTÉNETE.)

IRTA ÉS KIADTA

SZENTMIKLÓSI ÉS ÓVÁRI

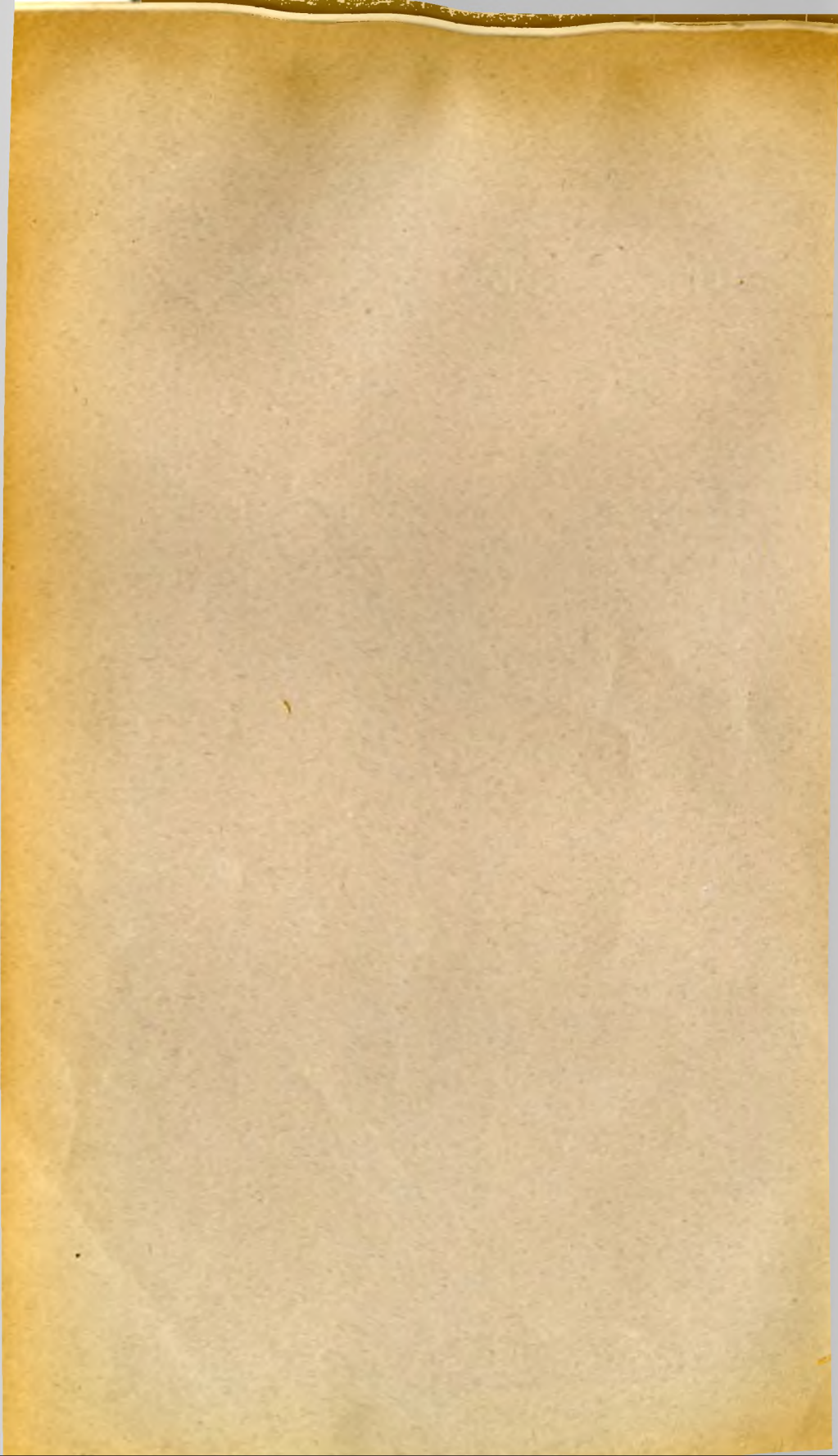
PONGRÁCZ BÁLINT.

10.

ROZSNYÓ.

KOVÁCS MIHÁLY KÖNYVNYOMDÁJA.

1887.



IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

MAGYARORSZÁGON.

IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁS

MAGYARORSZÁGON.

(HÁROM PER TÖRTÉNETE.)



IRTA ÉS KIADTA

SZENTMIKLÓSI ÉS ÓVÁRI

PONGRÁCZ BÁLINT.



ROZSNYÓ.

KOVÁCS MIHÁLY KÖNYVNYOMDÁJA.

1887.

DE BALIAGI GÉZA.

ELŐSZÓ.

Justitia est regnorum fundamentum.

Igazságszolgáltatás az államok alapja.

Minden rendezett államnak első és főkötelessége az igazság kiszolgáltatását rendbe hozni, mert ez tartja fel minden egyes honpolgárnak személy és vagyonbiztonságát, ez a honpolgárok földi üdve.

A magyar állam személy- és vagyonbiztonságát Felséges Királyunk alapítá, midőn koronázása alkalmával, Magyarország színe előtt ünnepélyes esküt tett, hogy „Magyarország törvényeit sértetlenül meg fogja tartani és mások által is megtartatni, és hogy magyar hazánkat külellenség ellen megvédeni.”

Ezen ünnepélyes tény azon kapocs, mely a magyar államot a koronázott király fejedelemmel összekötötte.

Ezen ünnepélyes tény alapja az ugynevezett *sanctio pragmaticának*, mely által Felséges Királyunk Magyarország trónörökébe behelyeztetett, és a legfőbb királyi hatalom kezeibe letétezt.

A fent előadottakból következik az, hogy a magyar államot szolgáló minden tisztviselő, — az elsőtől kezdve a legutolsóig, — tartozik a koronás

államfőnek esküt tenni, hogy hűséges lesz hozzá és hogy az eskü szövegébe bentfoglaltakat pontosan fogja teljesíteni.

Ezen fentérintett esküszövegek, ugyanannyi szerződés, melyeket az államot szolgáló tisztviselők, az államnak koronás királyával kötöttek, *do ut des, facio ut facias!* és ime ezekben bent foglaltatik az elmaradhatatlan tisztviselői felelősség.

Egyes egyedül csak azon országnak az állama rendezett, hol minden államot szolgáló, a királytól kezdve az utolsó tisztviselőig — teendőire nézve — esküvel van lekötelezve.

Magyarország állama mindaddig rendezett nem lesz, a míg a törvényeket alkotó választott állami testület, az állami koronás főnek esküjét le nem tette, mely szerint: „az országnak törvényeit, melyek az állam egységét és az országos alkotmányt képezik, és az összes honpolgároknak személy és vagyonbiztonságát alapítják, szentül fogja megtartani és másokkal is megtartatni; — továbbá: hogy csak olyan törvényt fog alkotni, melyek az emberiség erényes erkölcsével, ezer éves alkotmányunk szellemével, szabadságával, személy- és vagyonbiztonságával összhangzásban vannak.“

Egy országgyűlési választott képviselő, az államnak legfontosabb tisztviselője; ő tartozik az állam egységére, alkotmányára, kezelésére felügyelni és azt ellenőrizni; ő tartozik a személy- és vagyonbiztonság felett őrködni és szorgalmazni, hogy az állam törvényei végrehajtassanak; ő tartozik az államnak szükségelt üdvös törvényt alkotni; ő is, — mint a többi államot szolgáló tisztviselő — tar-

tozik az államfőnek esküt tenni, hogy az eskü szövegébe bentfoglaltakat hiven fogja teljesíteni.

Országunk nagyjai és ősapáink esküvel lekötözték választott képviselőiket, hogy átvett utasításokat hiven fogják teljesíteni. Jelenleg a választott képviselő független, esküvel nincs lekötöztetve sem az államfőnek, sem választóinak; ha tehát a törvényhozó testületbe reactionarius többség választatnék be, az a magyar államot a legnagyobb veszélybe ejthetné, ezeréves alkotmányunkat és szabadságunkat eltemethetné. „Videant consules ne quid detrimenti capiat Respublica.“

Lehet-e azon állam rendezett, hol a legfőbb királyi fegyelmi jog gyakorlata, melyet a koronás fejedelem az igazságügyminiszterre bízott, a reactionarius országgyűlési többség által hozott törvények szerint, a bírákra ruháztatik, hogy ezek ítéljenek társaik és czimboráik felett?

Lehet-e azon állam rendezett, hol a reactionarius országgyűlési többség, az államnak legdrágább kincsét, a justitiát kezelő tisztviselőt, a bírót, felelősség alól kivette és — hozott törvény szerint — őtet függetlenné tette, oda dobván a vagyon és személybiztonságot a birói önkénynek?

Lehet-e egy államban az igazságügyminiszter felelős az igazságszolgáltatásért, hol az állami tisztviselők, kik a törvényt és igazságot kiszolgáltatják, függetlenek és elmozdithatlanok?

Lehet-e azon állam rendezett, hol a független és elmozdithatlan bíró, az állam törvényeit, kénye- kedve szerint, egyszerű birói végzésével eltörölheti,

és a törvényes birtokosnak vagyonát elszedvén, másnak adhatja oda.

Az 1869. IV. és 1871. VIII. törvény a bírót függetlenné és elmozdithatlanná tette. Független bíró akkor dolgozik, a mikor neki tetszik, annyit dolgozik, a mennyi neki tetszik, olyan ítéleteket és végzéseket hoz, a milyen neki tetszik, mert ő független és elmozdithatlan.

A bíró, mikor az államnak szolgálatába lép, esküszik, hogy „a koronás állami főnek hűséges lesz, és hogy félretévén atyafiságot, sógorságot, adományt, gyűlöletet, kedvezést, egyszóval mindenféle emberi tekintetet, a hozzá folyamodóknak törvényt és igazságot fog szolgáltatni.“ Hány bíró hozott már törvényellenes ítéletet és végzést, ki fogja tüntetni a három pernek története.

A bíró, ki törvény ellen hoz ítéletet és végzést, 4 főbünt követ el. 1-ször: esküszegő lett, mert törvény ellen hozott ítéletet: 2-szor: hűségtelen lett Felséges Királyunk iránt, mert Királyunk nevében és az ő czimével bátor volt a törvényellenes ítéletet kiadni és ez által a legjobb Királyunkat a perlő népek előtt népszerűtlenné tenni kívánta; 3-szor: mert törvényellenes ítéletével polgártársát törvényes tulajdonától megfosztotta és egy illetéktelennek adta oda; 4-szer sértette az államot, mert törvényellenes ítéletével azon törvényt, melyet *universitas praelatorum magnatum baronum nobilium et patrie civium* hozott, ítéletével eltörölni merte.

Egy katona, ki az államot szolgálja, ha esküjét megszegte, vesszőt futott, ha tiszt volt, tisztí rangjától megfosztatott. Egy bíró, ha esküjét megszegte,

nem büntethető, mert ő független és elmozdithatatlan.

Egy utonálló, ki egy pár forintot az utastól elvett, statarialiter felakasztatik. Egy bíró, ki törvényellenes ítélettel százakat és ezereket elszedett, nem büntethető, mert ő független és elmozdithatatlan.

Minden egyes honpolgár cselekedeteért felelősséggel tartozik az államnak; — ha jót cselekszik, jutalmat talál a jó cselekedetben, ha rosszul cselekszik, azt a törvény megbünteti. Egyedül a bíró az, ki, ha rosszul cselekedett is, nem büntethető, mert ő független és elmozdithatatlan.

Rendezett államban minden honpolgár, ki társának kárt okozott, törvények szerint tartozik a kárt megtéríteni. A mi államunkban a bíró, ha törvényellenes ítélet által kárt okozott polgártársának, nem tartozik a kárt megtéríteni, mert ő független és elmozdithatatlan.

Egy gazda, rest, gonosz, hűtelen cselédeit és napszámósait rögtön elkergeti. A magyar állam, főgazda, az igazságszolgáltatás terén működő, rest és hűtelen napszámósait el nem kergetheti, mert azok függetlenek és elmozdithatlanok.

Damokles, a bírák termébe kardot akasztatott fel, annak jeléül, hogy azon bírónak, ki törvényellenen hoz ítéletet, feje fog vétetni. A mi bíránk termébe, kard helyett függetlenség és elmozdithatlanság van helyezve.

Ezen fentirtakat azért kellett előadnom, mert „duo contraria juxta se posita magis elucescunt,” azaz két ellentét egymásmellé téve jobban kiviláglik.

A boldva-lenkei tagosítási, urbérrendezési és ará-

nyossági három pernek történetét pedig azért kell megírnom,

1-ször: hogy a magyar állam rendezésére szükséges teendőkre rámutassak.

2-szor: hogy tényleg kimutathassam mindazon törvénytelenégeket és visszaéléseket, melyeket a birói körök, a három perben elkövettek, hogy hazám oszlopainak és honatyáinknak — kik szivükön hordják a haza polgárainak üdvét, vagyon- és személybiztonságát, — alapot nyujtsak a szükséges országos intézkedések megtételére.

3-szor: azért, hogy tényleg kimutassam, miszerint független bíró, kénye-kedve szerint cselekedhetik és impune elszedheti a törvényes birtokostól a vagyont s másnak adhatja át.

4-szer: azért, hogy az újabb nemzedéknek — legyen az bíró, ügyvéd, jogtanár vagy joggyakornok, — kimutassam, miképen szoktak lejárni a tagosítási, urbérrendezési és arányossági perek, mert azt tapasztaltam, hogy ez nagyrészen terra incognita előttük.

5-ször: azért is, mert megígértem a törvénytársasági előadó birónak, hogy ha még egy törvénytelen végzést vagy ítéletet kapok, a három pernek történetét nyomtatásban fogom megörökíteni, pedig becsületes magyar ember megszokta szavát tartani.

A három per történetének eredetije, illetőleg a perek csomója, a kassai kir. törvénytársaság pertárában lényesen feltalálható. Figyelmeztetnem kell a tisztelt olvasót, hogy én a három per történetében egyes egyedül csak azon birákat és birói tanácsokat vádoló és vádolhatom, kik a három per történetébe

befolytak ; egész birói testületeket vádolni okom nincs, azok iránt tisztelettel viseltetem.

Végre csak arra kérem mindenható Istenemet, hogy csak addig éltesen engemet, a mig ezen megkezdett munkámat csekély tehetségem szerint bevégezvén, azt hazám oltárára letehessem ; — örömmel fogok leszállani a már készülő siromba, tudván azt, hogy hazám és Királyom iránti utolsó polgári kötelességemet leróvtam.

§ZERZŐ.

A HÁROM PER TÖRTÉNETE.

A régi Tornamegyében — a Boldva folyó mentén fekszik egy falu, melynek neve Boldva-Lenke, ezen falunak határterülete — hitelesített földkönyv szerint — 1645 holdat tesz. Ezen község határterületébe van egy Kőszög nevű pusztai birtok is bekebelezve; innen származott az, hogy e község határában két rendű közbirtokosság létezik; egyik az ugynevezett földesuraké, kik 48-ik évig urbériséget birtak; a másik pusztai birtokosoké, kik urbériséget nem birtak, hanem majorsági birtokukban gazdálkodtak.

Ezen két rendű birtokosság, közbirtokossági gyűlést tartván, czélszerűbb gazdálkodás tekintetéből elhatározta, hogy a helység területére urbéri rendezést és tagosítást hoz be, és ennek véghezvitelére legelsőbbben Szentmártony József ügyvédet bizta meg, de miután az mihamar elhalt, helyére Ardényi Nándort választotta rendes ügyvédnek.

Ennek utána a felfogadott mérnök a bíróság által a határ felmérésére bevezettetvén, miután az urbéres lakosság, a kézi napszámokat megtagadta, de a közbirtokossági pénztár is üres volt, tehát Ardényi ügyvéd, a közbirtokossági gyűlésen jelentést

tett, hogy ő, e perek munkáit nem folytathatja, ha csak a közbirtokosság a pénzről nem gondoskodik; ennek folytán Pongrácz Bálint közbirtokos azon ajánlatot tette, hogy ő a tagosítási és urbérrendezési perekre a szükséges költségeket, hat perczentes kamat mellett előlegezni fogja. A közbirtokosság, társuknak fenti ajánlatát jegyzőkönyvileg elfogadván, az ügyvédet a fentirt közbirtokoshoz a költségek felvételére utasította.

Ezek után — a működő mérnök valamennyi határbeli parcellákat felmévén — az ugynevezett combinatorium (összehasonlító okmány) biróilag hitelesítettett, azután dülők osztályozása és szakértői becslések következtek; végre számtalan birói tárgyalások folytak a földesurak és jobbágyaik közti egyezkedések iránt, a mint azt a pernél levő birói jegyzőkönyvek igazolják.

Minthogy pedig 20 év leforgása alatt — magán érdekek miatt — a két per nem halad előre, Pongrácz Bálint által az igazságügyi miniszterhez benyújtott folyamodása következtében, a tagosítási és urbérrendezési per a tornai törvényszéktől a kassai törvényszékhez tétetett által.

A kassai kir. törvényszék a két pernek birói tárgyalására határidőt tűzván ki, kebeléből Ruszinko Zsigmond előadó birót egy tollnokkal a helyszínére küldötte ki.

Ezen biró, mint törvényt tudó és igazságot szerető, a tárgyalás napján, legelől a földesurakat szólította fel, hogy „jobbágyaikkal a fenforgó kérdésekben egyezséget kössenek, mert ő a falu családait koldusbotra juttatni nem fogja.“ — Ezen intést meg-

hallgatván a földesurak, urbéres jobbágyaikkal minden kérdéses pontra egyezséget kötöttek, mely egyezés a percsomóban feltalálható.

Ezek után az erélyes bíró az összes közbirtokossághoz fordulván, azokat is felszólította, hogy „ők is lépjenek egyezésre a vitás pontokra nézve, mert ha nem kötnek egyezséget, ő nem bánja, hanem az urbéreseknek törvény szerint ki fogja mérteni illetőségeiket és a közbirtokosok pereskedjenek a meddig tetszik.“

Ezen bírói figyelmeztetés hatott a közbirtokosokra, s hogy a haszontalan arányossági perköltségeket megtakarítsák, ők is szerződésre léptek. Az erdősegekre nézve az 1857. év június 25-én 426. sz. alatt kelt — jogerejűvé vált — bírói ítéletben kimondott aránykulcsot, a szántóföldekre és rétekre „prouti posidetis“ elfogadván.

A tárgyaló bíró az egyezséget jegyzőkönyvbe foglalván, a jelenlévő közbirtokosokkal aláíratta, és minthogy semmi akadály nem létezett, a tagok elhelyezéséhez látott, a mely sorshuzás által be is végeztetett.

Ezek után a fent érintett bíró, a működő mérnököt, legelőször is az urbériség kihatására vezette be, meghagyván neki, hogy ha az urbériség kihatását bevégzi, a közbirtokosoknak is — az elhelyezési rend szerint — mérje ki mindenkinek a kulcs szerinti illetőségét.

A fentirt bírói meghagyást, a működő mérnök hiven teljesítvén, minden urbéres és minden közbirtokos — czélszerűbb gazdálkodás tekintetéből —

örömmel és hálás szívvvel még azon évben birtokába vette az illetőségét. Ezen tény után nem maradt hátra egyéb, mint az igazítandók birói kiigazítása, a birói hitelesítés, a birói átadás és a perköltségeknek kulcs szerinti kivetése.

Azonban Gedeon Imre közbirtokos, a bártfai fürdőben mulatván, — bár gazdatisztjével a birói tárgyalás határnapjáról szóló végzés közöltetett, és ügyvéde is megjelent a tárgyaláson, mégis ignorálni kívánta a tárgyalási eljárást, bár a b.-lenkei határban egyedül csak erdei joga volt, és az erdei aránykulcsot saját édes atyja Gedeon Lajos, jogérvényes birói ítélettel eszközölte ki, és ezen aránykulcsot, biró előtt kötött szerződéssel a közbirtokosság magáévá tette; mégis, a fentirt Gedeon Imre a kir. ítélő táblához folyamodott, hogy a lenkei közbirtokosság „sine me, de me“ bátor volt a biróság előtt az erdei aránykulcsra nézve egyezsége lépni és a tárgyaló biróság is, nála nélkül, bátor volt sorshuzás útján illetőségét elhelyezni. Tehát minden törvényes ok nélkül bátor volt ő a közbirtokosság kárára felfolyamodni.

A tekintetes kir. tábla, — a nélkül, hogy a pert megvizsgálta volna, avagy a bevádolt közbirtokosságot és az eljáró tárgyaló birót — a folyamodás közlése mellett — kihallgatta volna, a felfolyamodó kérelmének hitelt adván, az 1877. év márcz. 20-án 171. szám alatt következő végzést hozta, amelyben „a tagosítási per folytatását felfüggesztvén, a tek. törvényszék által a közbirtokosságot az erdei aránykulcs iránt új egyezkedésre felszólítani, és ha

ez nem sikerülne, a feleket az arányossági per indítására utasítani rendeli.“

Tisztelt olvasóm! bíráljuk meg ezen kir. táblai végzést törvényesen és lelkiismeretesen.

Ős apáink azért iktatták be a corpus jurisba a törvénytörvényeket, hogy a törvényhozó testület — azok alapján — új törvényeket alapítson és a bíró azokhoz alkalmazkodva szolgáltatssa ki az osztó igazságot. Mit mond a törvénytörvény a bíró előtt kötött szerződésekre? „quod semel in jure placuit, amplius displicere nequit.“ Ezen alapulnak az 508. és 509. curiai végzések is, „transactiones coram jure inite, invalidari non posunt.“ — Ugyancsak azon alapszik az 1868-ik évi legújabb 54. törvény 124. §-a is, mely azt mondja: „a bíró előtt kötött egyezség jogérvényes ítélet erejével bír.“

Ezen világos törvények ellen van hozva a fent érintett kir. táblai végzés, mely a b.-lenkei közbirtokosság — bíró előtt kötött — egyezségét megsemmisítő, s ha a közbirtokosság új egyezséget nem köt, arányossági per indítására utasítandó. — Tehát igazat mondott a szerző, hogy „független bíró olyan ítéleteket és végzéseket hoz, a milyen neki tetszik, s országos törvényeket eltörölhet.“ Ezen fent érintett végzés lett egy harmadik pernek a megalapítója. Ezen végzés fosztotta meg 342 forintig a közbirtokosságot, mert az arányossági per költségei azon összegben bíróilag lettek megállapítva; pedig a közbirtokosság a tagosítási kulcsokra nézve azért kötött bíró előtti egyezséget, hogy a fenti pénzőszezget magának megtakarítsa.

Tisztelt olvasóm! mielőtt folytatnám a három

per történetét, jellemeznem kell egy Pap János nevű vezér közbirtokost.

Ezen vezér-közbirtokos 1857-ik évben közbirtokossági igazgató volt. Fiatal korban tette le az ügyvédi vizsgát. Legelőször esküdt lett a megyében, azután alszolgabirónak választatott. Később főszolgabirónak, s végre a legutóbbi időben törvényszéki elnöknek választatott meg; de a mikor a törvényszékek rendezettek, nyugalomba tétetett. Ezen vezér volt még hitsorsosainak tractualis tanácsnoka is, ezen vezérnek a közbirtokosságnak legnagyobb része, minden tanácsait és utasításait elfogadván, úgy indult utána, mint a vak koldus vezetője után.

Ezen vezér, a mint a következés ki fogja deríteni, így okoskodott: Az urbéri rendezés be van végezve, kihatott birtokainkat már tényleg használjuk, most már vissza kellene fizetnünk Pongrácz közbirtokosnak sok százakra menő előlegezett perköltéseit kamatostól együtt. Hitelezőnk nőtelen, vén, beteges ember lévén, már sokáig nem élhet. Ha mi, a kir. tábla végzése szerint, egy harmadik per csinálását megengedjük és a tárgyalásra kiküldendő bírót részünkre meghódítjuk, nyert ügyünk lesz, — mivel csak most élünk igazán oly korszakot, melybe ezen közmondás valósággal életbelépett: „plus valet favor in iudice, quam lex in codice“, mert most a bíró független és elmozdithatlan lévén, addig huzhatja és halaszthatja ezen harmadik pert, míg Pongrácz Bálint meghal. Örökösei szanaszét lakván, s ezen három per történetét nem ismervén, örülni fognak, ha egy pár száz forinttal egyezségileg kiszurjuk szemeket; „qui habet tempus, habet vitam“, — az

utolsó zárja be utánunk az ajtót; és ezen vezérnek terve szerint elindult a harmadik új pernek a menete. Az emberiség zöme oly emberekkel vegyes, hogy méltán mondhatjuk a diák közmondással: „sunt bona mixta malis, mala bonis.“

A fent érintett kir. táblai törvényellenes végzés a kassai kir. törvényszékhez leérkezvén, a kir. törvényszék nem a régi, törvényt tudó, igazságot tárgyaló, volt előadó bírót, hanem kebeléből egy új előadó bírót — Lodomérszky Antal személyében — küldött ki.

Ezen kiküldött törvényszéki bíró a helyszínén a tárgyalási napon megjelenvén, legelőször is a királyi táblára felmolyamodó Gedeon Imre közbirtokost hallgatta ki. Ezen birtokos nyilatkozatában az erdőre nézve azon kulcsot fogadta el, a melyet édes atyja, bírói ítélettel eszközölt ki, a mely kulcsot az összes közbirtokosság szerződésileg a bíró előtt elfogadta; tehát a felfolyamodónak, az erdei aránykulcsra vonatkozó panasza megszűntnek volt tekintendő. — A tárgyaló bíró tovább ment és azon birtokosokat, kik az 1875. aug. 9-én tartott bírói tárgyaláson egyezségekre léptek és az egyezséget aláírták, egyenkint újra kérdőre vonta. A birtokosság nagyobb része, vezérük utasítására figyelvén, kinyilatkoztatta, hogy azon erdei kulcs reájuk káros és törvénytelen, s azért azon kulcsot el nem fogadják.

Ennek folytán a kiküldött tárgyaló bíró még tovább ment, mint a kir. táblai végzés rendelte; ő nem utasította a közbirtokosságot az arányossági per indítására, hanem maga nevezte ki felperesül Vétsey József közbirtokossági igazgatót és annak

meghagyta, hogy 30 nap alatt az arányossági pert indítsa meg. Ezen tárgyaló bírónak a végzését a törvényszék helyben hagyván, magáévá tette.

Ezen kir. törvényszéki végzés az arányossági pernek a felépítő mestere. Ez azon második birói végzés, mely világos törvények ellen, a három per történetébe hozatott.

Ezek után, minthogy felperes 30 nap elmúltával a keresetét be nem adta, Pongrácz Bálint kényszerítve volt a törvényszékhez folyamodni, hogy a végzésileg kinevezett felperest keresetének beadására kényszerítse.

A felperes — ügyvédje Korányi Károly által — két hónap lejártával keresetlevelét benyújtván, a kereset alapjául, a fent érinett kir. táblai végzést és egy simplex scartetát hozván fel, egyuttal az arányossági pert, urbéri pernek elkeresztelte.

Ezen beadványra Pongrácz birtokos, Naményi Pál ügyvéde által beadott válaszában, a dolgok történetét előadván, egyuttal alaposan kimutatta, hogy világos törvények ellen hozott birói végzések kötelező erővel nem birnak, — „nemo contra legem obligari — potest,“ — ha tehát a birói végzés azt mondja: indíts törvényellenes pert, azon okért sem szabad törvényellenes pert indítani, mert akkor a felperes tartozik a perköltséget megfizetni; továbbá Vétsey József felperesnek acturatusait is kifogásolta, előadván, hogy a közbirtokossági igazgató — a közbirtokosságnak a közös bevételekről és kiadásokról számoló tisztje, a perek indítására törvényesen felhatalmazva nincs, mert ha fel volna hatalmazva, a meghatalmazását a keresetleveléhez csatolta volna, de

azt meg nem teheti, mert az neki nincsen, miért is ezen törvényellenes pert tegye le. Ha pedig a felperes a pert le nem tenné, kéri a bíróságot, hogy ezen arányossági pert birói ítélettel szállítsa le.

A független, elmozdithatatlan, meghódított bíró a Pongrácz által előterjesztettekre füle botját sem hajtván, törvénytelen halasztási pertári végzéseivel ismét egy egész évig huzta az arányossági pert, miért is Pongrácz közbirtokos kényszerítve volt a törvényszéki elnökhöz folyamodni, előadván a dolgoknak tényállását, kérte őt, hogy az előadó bírót a miniszteri rendeletek betartására szorítsa. Erre azonban azon hátiratot kapta, hogy: „kérese a kérdéses perben közigazgatási uton nem eszközölhető, — a kérés második része törvényes utra utasítottatott.“

Ennek következtében Pongrácz közbirtokos, az igazságügyi minisztériumhoz benyújtott folyamodásához a kir. törvényszéki elnökhöz beadott folyamodását is mellékelvén, kérte, hogy a mellékelt folyamodásában elősorolt panaszait, a miniszteri rendeletek értelmében orvosolni kegyes legyen. Pongrácznak ezen folyamodására leérkezett hátirat így hangzik: „A miniszter meghagyásából a kérésnek első része nem teljesítettik, a kérés második részére a törvényes utra utasítottatik.“ Aláírás: Kovács Kálmán, miniszteri tanácsos.

Pongrácz Bálint, a miniszteri elutasító határozaton — mivel az minden indokot nélkülözött — az 1880-ik évi Pesti Napló 163-ik számában „A honatyákhoz“ czimzett cikkében úgy a miniszteri tanácsost, mint a perbirákat megróvta, reméllvén, hogy azon honatyák, kik a Pesti Naplót olvassák,

legalább is figyelmeztetni fogják a miniszter urat, az igazság kiszolgáltatásra nézve; de mostanság a honatyák egy része, csak a magok kerületében lakó választóiknak az ügyvédei, más honpolgárnak panaszaival nem törődnek.

Ha a Pongrácz Bálint által az igazságügyi miniszterhez benyújtott folyamodásra az elutasító háti-iratba azt hozta volna indokul a miniszteri tanácsos, hogy a bíró törvény szerint független és elmozdíthatlan, annak nem parancsolhat senki, ő akkor dolgozik, mikor neki tetszik, olyan végzéseket és ítéleteket hoz, a milyen tetszik, úgy Pongrácz nem írta volna a honatyákhoz szóló cikkét a „Pesti Napló“-ba.

A fent érintett cikknek még is azon eredménye lett, hogy a felperes válaszát beadta. Ezen válaszba, a törvény ellen hozott kir. táblai végzésre hivatkozván, az arányossági pert most is urbéri pernek elnevezvén és urbérrendezési törvényeket alkalmazván, igéri, hogy azon birtokosokra, kik magokat nem védik, majd ügygondnokot fog kérni; Pongrácz birtokos válaszára most nem felel, hanem tanukat kér kihallgattatni a legeltetés jogára nézve.

Ezen felperes válaszára Pongrácz ügyvéde viszonzválaszában előadta, hogy Pongrácznak minden néven nevezendő birtoka, a telekkönyvbe van beiktatva, azért mindenféle tanuk kihallgatásának ellent mond, és miután ezen törvénytelen arányossági pert a felperes le nem tette, őt, — mint konok perlekedőt — a törvények értelmében a perköltségekben is elmarasztaltatni kéri. Továbbá kérte Gedeon Imre közbirtokost is — mint konok felfolyamodót — a

törvények értelmében 200 frt birságban elmarasztaltatni, alaposan kimutatván, hogy felfolyamodni joga nem volt. Végre előadta Pongrácz ügyvéde, hogy Boldva-Lenkén két közbirtokosság létezik, — egyiknek van urbéri birtoka is, a másíknak csak nemesi birtoka van. Minthogy pedig az összes erdőségekből legelőször is az urbéresek illetősége adatott ki, s csak a mi abból felmaradt, adatott ki a közbirtokosok illetőségeül; innen származik az, hogy Pongrácznak illetőségéből 12 hold erdő hiányzik. Pongrácznak nem lévén urbérisége, urbéri kárpótlást nem kapott. Földbirtokosok urbéreseinek erdőt adni nem tartozik, azért kéri a 12 hold erdőt magának pótlólag kiadatni. Végre azt is előadta, hogy az urbérrendezési per költségeit viselni nem tartozik, mert ő sem urbéri kárpótlásból, sem maradvány földekből részt nem kapott, miért is kéri az urbéri per költségeit hitelesen szállítani és kivetni.

Ennek folytán a kir. törvényszék a felperes kérelmére, az arányossági per eljárására csakugyan urbéri törvényeket alkalmazván, azon közbirtokosok részére, kik magokat nem védelmezték, ügygondnokot nevezett ki, az 1868. évi 54. tcz. 12. §-a ellenére végzést hozott. Ezen végzés már a harmadik, mely világos törvények ellen a törvényszék által hozatott; tehát igaz az, hogy a független bíró olyan végzést hoz, a milyen neki tetszik és nem olyat a milyent a törvény rendel.

Ezek után Pongrácz közbirtokos ügyvédjének azon utasítást adta, hogy az 1880-ik évi július 1-én Kassán a törvényszéki pertárba nyitandó jegyzőkönyvbe a következőket iktassa be, ugyanis: Pongrácz

Bálint mindenféle halasztási terminus osztogatásoknak a polg. rendtartás 139. §-a értelmében ellentmond, és beadványaik beadására egyedül törvényes 15 napi határidőt engedélyez, mert neki valamennyi közbirtokos ellenfele és adósa a perköltségekben; — azért kéri a perbeli bíróságot, hogy a felperesnek végválasz beadására a polg. perrendtartás 59. §-a értelmében naptár szerint 15 napi határidőt kitűzni sziveskedjen.

Ezen beiktatás után Pongrácz közbirtokos — bár a bíróság által méltatlanul megrovatott, — anynyiban mégis czélt ért, hogy egy pár hó mulva felperes csakugyan beterjesztette végválaszát.

A felperes végválaszára Pongrácz közbirtokos a czáfoló végválaszt benyújtván, annak szószerinti tartalmát, a mint a perbe beiktatva létezik, ide csatolja az olvasó közönség számára.

„Tekintetes kir. Törvényszék!

A boldvalenkei arányossági és tagosítási perek az 1868: 54. törvény 66. §-a értelmében együttesen tárgyalandók lévén, az e folyó év szeptemberhó 1-én a felperes által beadott válaszra, — Pongrácz Bálint és Pongrácz Jenő alperesek részéről, következő ellenválasz terjesztetik elő:

Legelőször is szükséges a boldvalenkei tagosítási és arányossági pereknek alapos történetét leírunk, hogy a tekintetes kir. bíróság tisztán lássa a dolgok állását, és a feleknek a szerint a törvényes igazságot kiszolgáltattván, alapos ítéletet hozhasson.

A boldvalenkei közbirtokosok a határba tagosítást szándékozván behozni, — erre nézve 1857. év márcz. 22-én Pap János közbirtokossági igazgató

gyűlést tartott; ezen a gyűlésen azok jelentek meg, a kiket a közbirtokossági igazgató összehívott; — a jelenvolt közbirtokosok, tagosítási ügyvédül Szentmártonyi Józsefet választották azon utasítással, hogy a fentirt napon tartott közgyűlés jegyzőkönyvében foglalt arány-kulcsot, az akkori kassai úrbéri bíróságnál eszközölje ki.

Ezen fentirt megállapodásnak a meg nem hívott Gedeon Lajos lenkei közbirtokos neszét vevén, ugyanakkor, ugyanahhoz a bírósághoz beadta folyamodását, melyben az eddig gyakorlatban volt erdőkerülő évi fizetését arány-kulcsul kérte megállapíttatni.

Ezek folytán a kassai úrbéri törvényszék az 1857. év június 25-én 426. sz. alatt kelt ítéletével, az arányosság kulcsául az erdőkre nézve, az erdőkerülőnek bérfizetését állapította meg; ezen ítélet nem felebbeztetvén, jogerőre emelkedett.

Ezek után következett a határ-, illetőleg birtokok felmérése, azoknak hitelesítése, részint közbirtokosoknak egymásközt, részint úrbéresekkel a maradványföldek és elhelyezés iránti egyezkedésekről szóló számtalan jegyzőkönyvek; és mivel ezen ügy magánérdekek miatt nem haladt előre, Pongrácz Bálint jelenlegi alperes felfolyamodására, a tagosítási per a tornai törvényszéktől a kassai kir. törvényszékhez tétetett át.

A kassai kir. Törvényszék 7338/1875. sz. alatt kelt végzésével Ruszinko Zsigmond törvényszéki előadó bíró urat egy tollnokkal a hely szinére kiküldötte, a ki, mint törvénytudó, oly erélylyel fogott hozzá a dologhoz, hogy nem csak az urbéri rendezést közegyezség folytán keresztül vitte, de a je-

lenlévő közbirtokosokat oda vezette, hogy azok az erdőségre nézve az 1857. június 25-én 426. sz. alatt jogerejüvé vált ítéletben kimondott arány-kulcsot, a földre, rétre — prouti posidētis — arány-kulcsot elfogadván, az erdő illetőségek elhelyezésére nézve is közmegegyezésre léptek.

A bíróság a fentírt egyezségeket jegyzőkönyvbe foglalván, az illetőkkel aláíratta, és minthogy a tagosítás véghezvitelére semmi akadály nem állott utjában, legelőbb is a működő mérnököt az urbériség kimérésére bevezette és oda utasította, hogy az egyezés nyomán minden birtokosnak illetőségét mérje ki. A működő mérnök mindenkinek illetőségét kimérvén, azt minden birtokos kezéhez vette és mai nap is birtokolja.

Ez a tagosítási pernek eddigi állapota és története; csak az igazítandók kiigazítása, a perköltségek arányos kivetése és behajtása, a birói hitelesítés és átadás vannak hátra.

Most már az arányossági pernek történetére és keletkezésére kell áttérnünk. — Keletkezésének oka Gedeon Imre b.-lenkei közbirtokos, a ki is a legutóbbi birói tárgyaláson jelen nem volt, — a kir. Itélő Táblára felfolyamodott, panaszolván: hogy a boldvalenkei közbirtokosság — sine me, de me — a tagosítási perbe, az arány-kulcs iránt, valamint a tagok elhelyezése iránt is, bátor volt egyezséget kötni, azért azt megsemmisíteni kérte.

A tekintetes kir. Itélő Tábla, a nélkül, hogy a tagosítási per tartalmát megvizsgálta volna, országunk világos törvényei ellenében, ugy mint a méltóságos Curiának 508. és 509. végzései azt mondják:

„transactiones coram jure imitae invalidari non possunt“, az 1868: 54. törv. 124. §-a világosan mondja: „hogy a bíróság előtt kötött egyezség jogérvényes ítélet erejével bír,“ a felfolyamodó alaptalan kérelmének feltétlenül hitelt adván, az 1877. márczius 20-án 171. sz. alatt egy törvényellenes végzést hozott, melyben a tagosítási per folyását felfüggesztvén, a közbirtokosságot az arány-kulcs iránt egyezkedésre felszólítani, és ha ez nem sikerülne, a feleket az arányossági per indítására utasítani rendeli.

Ezen végzés után történt az, hogy a kassai kir. törvényszéki elnök — nem tudni, kinek kérelmére, — a régi kifogástalan törvénytudó előadó bíró urat előadói tisztétől megfosztván, helyébe Ladomérszky Antal urat jelölte ki előadó bírónak, pedig azt cselekednie nem volt szabad, miniszteri rendeletnél fogva, a bírói ügyvitelről szóló 4. fejezet 55. §-a értelmében.

Ezen új előadó-bíró a kir. Törvényszék által a fentirt kir. Tábla végzésének foganatosítására lévén kiküldve, — eljárásáról az 1878. év május 24-én kelt jegyzőkönyv — mely a pernél van — tesz bizonyosságot.

Minden előadó bíró tartozik perének tartalmát ismerni és azon perre vonatkozó törvényeket tudni; a bíróság hivatása és kötelessége a pereket fogyasztani, de nem szaporítani. Tekintsük meg tárgyalási jegyzőkönyvét az új előadó-bírónak, tekintsük meg mit művelt és mit végzett?

Legelőször is valamennyi közbirtokost kihallgatott, pedig ez szükséges nem volt, mert jól tudta az előadó, hogy az 1875. év aug. 9-én tartott bírói tárgyaláson, az arányossági kulcsra, valamennyi

közbirtokos egyezségekre lépett, és csak egyetlen egy Gedeon Imre volt az, ki az aránykulcs ellen felfolyamodott; a többi birtokos részint aláírta, részint hallgatag elfogadta és nem felebbezett. Tehát nem volt szükséges valamennyi birtokost az aránykulcs iránt kihallgatni, csak egyedül Gedeon Imre birtokost. Hogy nyilatkozott Gedeon Imre a tárgyalási jegyzőkönyvben? Ő azt mondja: „hogy a kerülői bér-fizetést elfogadja arány-kulcsul — az erdőre nézve,“ tehát azt a kulcsot fogadta el, melyet a közbirtokosság egyezség által megállapított, — így az aránykulcs iránt Gedeon Imre által felterjesztett panasz biróilag megszűntnek volt tekintendő; az új előadó jól ismervén a méltóságos Curia 508. és 509. végzését, és az 1868: 54. törv. 124. §. törvényeit, jól tudta azt, hogy a bíró előtt kötött egyezségek felbonthatlanok és jogérvényes ítélet erejével bírnak, ámbátor a perből jól tudta, hogy Vétsey József és társai az 1875. év aug. 9-én kelt bírói tárgyaláson az aránykulcs iránt egyezséget kötöttek és azt alá is irták, következésképp azon egyezséget fel nem bonthatják. Tudta továbbá azt is, hogy őt a kir. Itélő Tábla új per teremtésére fel nem hatalmazta, mégis, saját akaratából — a fent elősoroltak ellenére — az új előadó bíró oly végzést hozott, melyben Vétsey József közbirtokossági igazgatót felhatalmazta, hogy a közbirtokosok ellen arányossági pert indítson.

A fentebbiek után önként támad azon kérdés, mutatott-e a tárgyalás jegyzőkönyve szerint az új előadó bíró Vétsey József és társai iránt felette nagy érdekeltséget? lehet-e azon perben előadó bíró, me-

lyet ő teremtett és mely az ő törvénytelen szülöttje? erre alább felelek. — Ez tehát az arányossági pernek keletkezése.

A fent érintett végzés nyomán Vétsey József mint közbirtokossági igazgató megindítván az arányossági pert, keresetlevelébe A. alatt mellékelvén azon minden törvényes kelléket mellőző közbirtokossági jegyzőkönyvet, mely már 1857 év június 25-én 426. sz. a. a kassai urbéri bíróság jogerejű ítéletével elvetett, — újra azon az alapon kéri az arányossági kulcsot megállapítani; azon végzések nyomán, melyeket a kir. Tábla és a kir. Törvényszék hoztak.

Ezen felperesi keresetlevélben felhozott kérelmek és okadatolások, a fentirt alperesek által legelső védiratukban törvényesen megezáfoltatván, kérték a kir. Törvényszéket, hogy a törvénytelenül indított pert szállítsa le, a felperest és ügyvédjét, mint konok perlekedőket, a perrendtartás szellemében 200 frt birságban és a perköltségek megtérítésében marasztalja el. Kérték még Gedeon Imre birtokost is a perrendtartás szellemében 200 frt birságban elmarasztalni, azért, mivel minden törvényes alap nélkül mert konokul felfolyamodni és az eljáró bírót vádolni. Végtére a fentirt védiratukban kérték az arányossági pert a tagosítási perrel együttesen tárgyaltatni, és mivel tagosítási kihatás alkalmával azon birtokosoknak, kik semmi urbériséget nem bírnak, hiányosan adattak ki illetőségeik, azoknak kiigazítását és a két pernek befejezését kérték.

Az alperesek védbeszédére a felperesi ügyvéd,

valamint a keresetlevél, úgy a válaszirat alapjául ismét felhozta az A. alatti közbirtokossági jegyzőkönyvet és ismételve kéri az abban érintett egyezséget aránykulcsul megállapítani.

Ezen pontra nézve viszonyválaszképen az alperesek részéről előterjesztetik: hogy az A. alatti felperesi okmány, mint simplex scarteta, minden törvényes és hiteles alapot nélkülözvén, a törvénykezés terén semmi tekintetbe sem vehető az aránykulcs birói megállapításánál; 1-ször is azért, mert hiteles személy előtt nem köttetett; 2-szor azért, mert világosan ezennel megbizonyittatik, hogy az A. alatti felperesi okmányban foglalt egyezés aláírására sem Kajaba Lajos, sem Gázsik Ferencz küldönczök az alperesek jogelődei által törvényesen felhatalmazva nem voltak, mivel minden küldöncztől a jogok szerzésére vagy eltulajdonítására, avagy megtartására vonatkozó szerződések megkötésére — jogérvényes meghatalmazás kívántatik meg, mely mindenkor azon szerződéshez melléklendő, hogy azon szerződés jogérvényes lehessen; ezen meghatalmazások a felperesi A. alatti okmányhoz csatolva nincsenek, így ezen A. alatti okmány, mint simplex scarteta vehető, — 3-szor azért is tagadtatik az alperesek által a küldönczök felhatalmazása, mert az ide csatolt bizonyosságlevél bizonyosságot tészon, hogy Kajaba Lajos azon A. alatt levő szerződés aláírására felhatalmazva nem volt, — végre 4-szer azért, mert az 1836. 12. tcz. 7. §-a világosan mondja, hogy a hol sem községi belső telkek, sem urbéri telkek aránykulcsul nem vehetők, ottan prouti posidetis kulcs állítandó fel. Alperesek Boldva-Lenkén sem urbériséget, sem

belsőséget nem birván, betelekkönyvezett birtokaiktól elesnének.

Továbbá a felperesi ügyvéd válaszában azt mondá, hogy az 1875. aug. 9-én birói tárgyaláson kötött egyezség, mely jogérvényes ítélet erejével bir, minden következményeivel megsemmisített, az 1877. márcz. 20-án 171. sz. a. kelt, a kir. Itélő Tábla által hozott, — valamint az 1877. okt. 30-án 175. sz. a. kelt, a legfőbb Törvényszék által hozott — végzések folytán.

Ezen fentirt pontban, a felperes ügyésze által merészen hazug állítást, fentirt végzések betűi és szavai megczáfolják, — az egyik azt mondja, hogy beállítatván a tagosítási per folyását, a törvényszéki biró helyszínén a közbirtokosságot az aránykulcsra nézve egyességre szólítsa, s ha ez nem sikerül, arányossági per indítására utasítsa; a másik csak azt mondja, hogy a kir. Tábla végzései nem felebbezhetők; tehát egy végzés sem mondja, hogy a már megkötött egyezség, következményeivel megsemmisített; valóban szomorú állapot volna az, ha egy ember, kit birónak hívnak, törvénytelen végzésével képes volna egy törvényt megsemmisíteni, melyet egy ország hozott; — talán nem tudja a felperes, hogy minden biró eskszik a törvénynek fenntartására.

A felperes válaszában mondja, hogy az alperesek az 1878. év május 24-én tartott tárgyalási jegyzőkönyvet aláírván, ez által belenyugodtak a felperes által ezen arányossági per indításába.

Az alperesek azért irták alá a fent érintett jegyzőkönyvet, hogy az ottan tett nyilatkozatuk he-

lyesen van felvéve, arra kikérdezve nem is voltak, ki legyen a felperes és ki indítsa a pert? mert nyilatkozatukban előadták volna, — azért azt kerekén tagadják, hogy ezen per indításába belenyugodtak volna.

Előterjeszti válaszában a felperes, hogy az 1836. évi 12. törv. 18. §-a szerint az arányossági per költségeit a közbirtokosság közösen viselni tartozik.

Ezen pontra válaszoltatik az alperesek által, hogy a boldva-lenkei közbirtokosság, az 1875. év aug. 9-én tartott birói tárgyaláson, az aránykulcsra nézve azért lépett egyezségre, hogy haszontalan arányossági perköltséget ne fizessen; a fent irt törvény csak törvényesen indított arányossági perekre vonatkozik; és nem törvénytelen, minden alap nélküli — mint a jelenlegi — arányossági perekre, azokat meg fogja fizetni a felperes.

Végre összehadar mindenfélét a felperes viszonzválaszában, jogok, birtokmennyiség és minőség iránt tanukat kér kihallgattatni.

Az alperesek birtoka a földre és rétre, a tagosítási hitelesített földkönyvbe van beírva, az erdei jogok pedig minden birtokosnak a boldvalenkei telekkönyvbe vannak beírva; azért is mindenféle törvénytelen kívánalmainak ellentmondanak az alperesek. — Itt végződik a viszonzválasz.

Az alperesek viszonzválaszukban kimutatták, hogy az A. alatti okmány, melyet a felperes kereset alapjául felhozott, csak mint simplex scarteta tekinthető, mert minden törvényes és hiteles alapot nélkülöz. — Kimutatták az alperesek védiratukban, hogy azon

kevésbé előadó nem lehet; de ha ezen birói tisztéről önként le nem mond, az alperesek más uton lesznek kénytelenek orvoslást szerezni. — Bevégeztetvén az alperesek részéről az arányossági per, azt ítélet alá terjesztik.

A tagosítási perre nézve az alperesek védirtukban előadták, hogy Boldva-Lenkén olyan birtokosok is vannak, a kiknek semmi urbériségük nincs és ezt a felperes válaszában írásilag beismeri, — hallgatag beismeri és nem tagadja, hogy a működő mérnök birói bevezetése alkalmával legelőbb is az urbériség illetőségeit mérette ki; hallgatag beismeri a felperes, hogy az urbériség erdő és legelő illetőségei az összes erdőségekből legelőbb mérettek ki, és csak a mi ettől felmaradt, az egyezségileg meghatározott aránykulcs szerint, hasítottak ki a birtokosok illetményei; a felperes hallgatag beismeri, hogy az urbériséget nem biró közbirtokosok sem az urbéri kárpoztásban, sem a maradvány földekben részesek nem voltak; következve elismeri, hogy ezen urbériséget nem biró közbirtokosok sajátjukból más birtokosok urbéreseinek, sem legelőt, sem erdőt kiadni nem tartoztak; tehát illetőségük csonkítva adott ki; innen következik, hogy a csonkítást biróilag kipótolni kell; végre hallgatag beismeri a felperes azt is, hogy azon urbériséggel nem biró közbirtokosok, az urbérrendezési per költségeit fizetni nem tartoznak.

Mindezek után előterjesztetik az alperesek által, hogy Gedeon Imre az 1878. év május 24-ikén tartott birói tárgyaláson kinyilatkoztatta, hogy a közbirtokosság által az arányossági kulcsra nézve a

kerülő évi bérét elfogadja, — tehát az általa a kir. Táblára felterjesztett panasz is megszüntettetvén, a tagosításnak bevégzésére gátul mi sem szolgálhatván; a mennyiben a fent előterjesztettek szerint, az alperesek 13 hold erdőcsonkítást szenvedtek a kihatás alkalmával; és azon erdőilletmény fáját Vétsey József, a törvénytelen arányossági pert indító felperes nagyrészben kivágatta, — bár az neki bíróilag nem adatott által, — de a 13 hold erdő logeltetését is három éven át egészen és kizárólagosan használta és ez által az alpereseket nagyon megkárosította, — ezen kipótolandó erdőrészt szakértők által bíróilag megbecsültetni és a becsértéket végrehajtás útján behajtatni kérik az alperesek; valamint azt is, hogy ítéletileg kimondassék: minthogy urbériségük Boldva-Lenkén nincs, tehát urbéri per rendezés költségeit fizetni nem kötelesek.

Végre kérik az alperesek a tettes kir. Törvényszéktől, hogy a mérnökileg kiigazítandók kiigazítása után kebeléből egy törvényszéki bírót tollnokával küldene ki a helyszínére, a ki is, a tagosítási per költségeit a mérnök közreműködésével megállapítván, arányosan elvetvén és be is hajtván, egyuttal a bírói hitelesítést és átadást eszközölje. Ezek után a viszonzulás költségeit $\frac{1}{2}$ alatt ide csatolván, a viszonzulás az alperesek részéről a tagosítási perre be-rekesztetett.

Tekintetes kir. Törvényszék! A boldvalenkei tagosítási és arányossági pereket az 1868: 54. törv. 66. §. együttesen tárgyalatni és elintéztetni határozta. A tagosítási per 24, az arányossági per 3 éves, az 1869. év márcz. 30-án kelt igazságügymi-

niszteri rendelet 19. czikk 1. pontja az arányossági perekre azt mondja, hogy „az ügyvédkedés ideiglenes szabályozásaira vonatkozó intézkedések, valamint az ezek által fentartott korábbi törvények és rendeletek érintetlenül maradnak“; — ennek kapcsán az 1807: 21. törv. 13. és 15. §-ai az arányossági pereket leggyorsabban elintéztetni parancsolja; mely a juristitiumokat is kizárja; — az alperesek az arányossági perbe leszállító ítélet hozatalát kérték, s ez mai napig sem történt; az 1869. év áprilihó 29-én kelt igazságügyi miniszteri rendelet 4. fejezetének 58. és 59. szakaszai sürgősen és soron kívül rendelik tárgyalás és elintézés végett oly ügyeket felvételni, a melyektől valamely folyamatban levőnek elintézése függ és a melyben a törvény gyors intézkedést rendel, — gyors elintézést rendel az 1807: 21. törv. 13. és 15. §-a; az arányossági per leszállító ítélet hozatalától függ a tagosítási pernek a bevégzése; — ezekre nézve figyelmet kikerve, ugy az arányossági per, mint a tagosítási per is, az alperesek által ítélet alá terjesztetik.“

Ezen végválasz után, — mert az előadó perbiró az új kinevezett gondnoknak kiosztási és beadványi határidők kiosztásához állott, hogy a pert huzhassa és halaszthassa, — Pongrácz közbirtokos tehát kétszer folyamodott a kir. Törvényszékhez és kérte, hogy a bevégzett arányosítási és tagosítási perben hozzon ítéletet, törvényekre, miniszteri rendeletekre és más indokokra is hivatkozva, egyuttal kimutatta világosan, hogy az arányossági per nem urbéri per, mert az urbéri per — biró előtti egyezés útján — már régen be van végezve és illető-

sége mindenkinek ki lett adva; de mind a kétszer elutasítván, kérése nem teljesített.

Mind ezek után belátván Pongrácz Bálint, hogy ilyen utakon sok százakra menő pénzét ez életben nem fogja megkapni, ha csak erősebb módokat nem vesz igénybe. Elhatározta tehát, hogy az igazságügyi miniszternek folyamodást nyújt be, melyben elpanaszolván sérelmeit, a birákat és ügyvédek fegyelmi uton megbüntetni kérendi, ugy okoskodván, hogy az igazságügyminiszter, ki ő felségének a magyarországi justitiában felelős helytartója, ő is, mint a többi állami tisztviselők, bizonynyal esküt tett ő Felségének, hogy „a hozzá folyamodóknak törvényt és igazságot fog kiszolgáltatni.“ Ennél fogva a következő eredeti szövegű folyamodást terjesztette föl:

„Nagyméltóságu igazságügyi Minister Ur!

Kegyess Uram!

Meg fogja kegyesen engedni alólírtnak azon me-részséget, hogy jelen folyamodásomat saját kezeihez juttatom, mert mult év ápril havában, a boldvalenkei arányossági per ügyében ugyancsak Nagyméltóságodhoz benyújtott folyamodásom — országgyűlési teendői miatt — Kováts Kálmán tanácsosának kezeibe jutván, az, 10972. sz. alatt kelt hátiratával, kérelmemet minden okadatolás nélkül elutasította. Ezért ötöt és a perbirákat a „Pesti Napló“ 163. számában megróvtam.

Ezen figyelmeztetési megrovás után is, a fentnevezett pernek birái, még több törvényellenes eljárással, azon per befejezését akadályozván, ez által tényleg kimutatni kívánják, hogy ők „inpune“ véghez vihetnek mindenféle törvénytelenéget.

Ezeknél fogva kénytelen vagyok Nagyméltóságodhoz folyamodni és alázatosan kérni, hogy ezen perben, a visszaélések megvizsgálása és megtorlása iránt — az 1871: 8. tcz. 5. §-a értelmében — kegyesen intézkedni méltóztassék.

Panaszom alapjául ide mellékelem 1. sz. alatt a kassai kir. törvényszék elnökéhez benyújtott folyamodásomat, az 1. alatt ahhoz csatolt hiteles perkivonattal; 2. szám alatt ugyanazon kir. törvényszékhez benyújtott folyamodásomat; 3. sz. alatt a törvényellenesen hozott végzést.

Ezen fentírt csatolmányoknál és alább előadandó okadatolásoknál fogva, tisztelettel kérem: Kéler József kir. törvényszéki helyettes elnököt, Ladomérszky Antal előadó bírót és Korányi Károly felperesi ügyvédet — a törvények értelmében — fegyelmi eljárás alá vétetni.

Az 1. sz. alatti folyamodásomban kérem a törvényszéki elnököt, hogy a boldvalenkei tagosítási és arányossági perekben Ladomérszky Antal előadó bírót, érdekeltsége miatt előadói tisztétől mentse fel és más, érdektelen bírót rendeljen. Az 1. alatti csatolmányban, mely nem csak perkivonat, hanem a felperes válaszára alperesek által benyújtott vizsgálat is, — a 2. és 3. lapon veres irónnal aláhuzott adatokkal kimutattam, hogy ezen előadó érdekelte fél, — saját törvénytelen szülöttje felett nem ítélt; és bár az 1868: 54. t. cz. 14. és 56. §§-ai világosan rendelik, hogy érdekeltség esetében magát az előadó az elnökknél feljelenteni és az elnök más előadót kinevezni tartozik; mégis az előadó magát fel nem jelentette és az elnök is kérelmem és a tör-

vény teljesítését kereken megtagadta, ezen rendes folyamú pert urbérrendezési pernek keresztelvén el.

A 2. sz. alatti folyamódásban kimutattam, hogy ezen arányosítási per, urbérrendezési pernek elkeresztelni nem lehet, mert az urbérrendezési per a tagosítási bíró Ruszinko Zsigmond ur által, az előtte kötött egyezségnél 1875. évben kihatással bevégeztetett, tehát ilyen per nem is létezhet; és bár a bírói ügyvitelről szóló ministeri rendelet értelmében az elnöknek nem csak joga, de kötelessége is az előadó bírótól a szükséges periratokat előkérni, hogy magának a dolog állásáról alapos tudomást szerezzen, — még se tevé azt, de előadó-jával kezét fogva, a 3. szám alatti törvényellenes végzést hozták.

A 3. szám alatti végzés alapjául idéztetik az 1871: 53. t. cz. 45. §-a; ezen törvényszakasz az 18³²/₃₆: 6. t. cz. 3. §-a és az 18³²/₃₆. 10. tcz. 6—10. §-aira hivatkozva, világosan kijelöli az eseteket, melyekre e törvény alkalmazandó, tehát egyes egyedül az urbérrendezési perekben — gondnok kirendeléséről tesz intézkedést, nehogy tudatlanságuk által a volt urbéresék kárt szenvedjenek, — a mit is a folytonos törvényes gyakorlat kétségen kívül helyez, — és ámbár az 1871: 53. t. cz. 47. §-a világosan mondja, hogy compossessoralis arányossági per, urbéri per nem lehet, tehát különleges rendes folyamú per; — a rendes folyamú perekben a gondnok kirendelésére nézve az 1868: 54. t. cz. 268. §-a tesz intézkedést, de mivel ezen törvényt a bírák a végzés alapjául nem alkalmazhatták, előrántották a fentnevezett urbérrendezési törvényt, hogy ferde alkalmazása által

törvénytelen cselekvésük fedve legyen, — nem is figyelve az 1868: 54. t. cz. 112. §-ára, mely olyan pertársakról szól, kik magokat védelmezni nem akarják és nem jelennek meg; pedig tudomásom szerint az egész polgári törvénykönyvben ezen precis esetre más törvény nincs, — ezen törvény világosan mondja: „am nem jelentekről a z tétetik fel, hogy a pertársak közül annak védelméhez csatlakoznak, a mely részükre legkedvezőbb.“ A bíróság ezen törvényt mellőzte, csak hogy a fent érintett per bevégzését továbbra halassza; meg nem gondolva, hogy ezen meg nem jelent és magát védelmezni nem akaró pertársak, a törvényellenesen kirendelt ügygondnok költségeit fedezni nem tartoznak.

A legelső törvény, mely az arányossági perekről intézkedik, az 1807. 21. tcz. 10., 13., 15. §§-ai világosan mondják: „in exceptivis duplica, in merito triplica“ engedtetik meg csak és semmi több; már most minden replicára egy quindena számittatván, az arányossági pereket hat hónap alatt bevégezni rendeli; az 1832—36-ik évi törvények az arányossági kulcsokra vonatkoznak; az 1868: 54. tcz. a rendes perekre — három szóváltást engedélyezvén, — azok beadására nézve 15 napi határidőt rendelt, ha tehát ezen határnapokhoz még a halasztásokat és a bíró kedvezéseit hozzá vetem, e törvény is 6 hónap alatt ezen arányossági rendes pert elintézni rendelte; — pedig ezen arányossági per az 1878. május 24-én kelt birói végzésével vette kezdetét, most tehát két esztendő és 8 hónap lejárt és ezen per befejezve nincs, hanem a fentebbiek szerint maga

a bíróság huzza és halasztja, ferdén magyarázva, ferdén alkalmazva a törvényeket, s ez által az igazság kiszolgáltatását önként gátolni iparkodik.

Ezen törvénybírák többször voltak a törvényekre és miniszteri rendeletre általam figyelmeztetve, amint az a perből kitűnik; hivatkoztam 2. sz. alatti folyamodásomban királyi kitüntető cziműkre, kértem igazságszolgáltatást — mind hasztalan volt működésem.

Ezen két bíró a magyar államnak bírói esküvel lekötölte magát, hogy a hon polgárainak — minden emberi tekintetet félretéve — a törvényt és igazságot ki fogja szolgáltatni. Minthogy pedig ezen arányossági perben a fentebbiek szerint az ellenkezőjét cselekvék, őket, mint bírói esküt megszegőket, kik a magasztos bírói hivatásnak meg nem felelnek, fegyelmi törvények nyomán példásan megbüntetni és részemre ezen folyamodás fogalmazási-, nyomtatási-, bélyeg- és postaköltségek fejében 40 frtot o. é. megítéltetni kérem.

Ladomérszky Antal előadó bírót még több bűn terheli; mint előadó a dolgok állását jól ismervén, végzésileg nem csak felperest kijelölni, de annak az arányossági pert 30 nap alatt megindíttatni világos törvények ellenében megparancsolta; arányossági rendes perbe urbérrendezési törvényeket alkalmazva, 60 napos halasztásokat, a beadványokra 30 napos határidőket bíróilag elrendelt; védíratom beadása után is ezen ügyet leszállítás végett a törvényszék-

nek be nem terjesztette, hanem elnök birótársát, ki úgy látszik benne egészen megbizott, tévutra vezette, — ezeket, mint súlyosító körülményeket tekintetbe vétetni kérem.

Végre Korányi Károly felperesi ügyvédet, ki mint okleveles törvénytudó, ezen arányossági pert — világos törvények ellenére — nemcsak megindítani bátor volt, de ezen arányossági per keresetle vele alapjául urbérrendezési törvényeinket is ferdén alkalmazta; sőt a midőn az ügyvédem által beadott védíratból és viszonzválaszból meggyőződhetett arról, hogy törvénytelen téren áll, ezen arányossági pert le nem tette, hanem helytelen törvények idézésével a bíróságot téves utra vezetni és ezen per bevégzését — törvénytelen halasztásokat kérve és osztva — merészen gátolni és alpereseket folytonosan boszszantani törekedett és törekszik jelenleg is, — őt, mint fő rabuliszta ügyvédet tekinteni és — mivel az ügyvédség magasztos hivatásának meg nem felel — ügyködését országosan betiltani tisztelettel kérem.

Nagyméltóságú Miniszter Ur! Alólírtnak mint honpolgárnak kegyesen meg fogja engedni, hogy azon calamítások kutforrását, melyek a felső bíróságokat ez idő szerint érték, kimutassam.

Ezen kutforrás legelsőbbben is az első foku bírák által törvényellenesen hozott végzésekben és ítéletekben rejlik; ha én csak e jelen perben a törvényellenesen hozott számos végzések ellen felfolyamodtam volna, mennyi munkát okoztam volna a felsőbb bíróságoknak? Másodszer ezen kutforrás rejlik abban is, hogy azon törvények, melyek a konok perlekedőkre és konok felfolyamodókra 300 frtig

terjedő birságokat szabnak, részint elmellőztetnek, részint enyhén szabotnak ki és csak akkor, ha a felek által kéreheztetnek. Ezen most említett törvényekre azon alázatos észrevételem van, hogy ezen birság ne a törvényt nem tudó, országos adókkal ugy is terhelve lévő peres feleken, hanem okleveles, törvénytudó ügyvédeken vétessék meg, és ezen értelemben e törvényeket módosítani szükségesnek látom; — az első kutforrásnak orvoslására pedig egy új törvény alkotása szükséges, mely világosan mondja ki, hogy: mind azon birák, kik világos törvények ellenére végzéseket és ítéleteket hozni bátorzkodnak, mint birói esküt megszegők, fegyelmi uton azonnal hivatalból elbocsátandók. Ezen törvény által minden egyes biró, hogy jövője és kenyere biztosítva legyen, a törvényt megtanulni iparkodni fog, és ez által az ország törvénytudó, realis birákat fog kapni, a fent érintett calamitás megszűnik és Nagyméltóságod a törvényt nem tudó, birói székekbe tolakodóktól megsz mentve.

Mind ezek után panaszos kérelmemet és előterjesztésemet alázatos tisztelettel bezárván, folyamodásomat két példányban, eredeti mellékletet egy példányban ezennel beterjesztvén, kiváló alázatos tisztelettel maradtam

Rozsnyó, 1881. januárhó 22. napján

Nagyméltóságodnak

alázatos szolgája

Pongrácz Bálint.

Ezen fentirt folyamodást Pongrácz Bálint levélborítékba téve, igazságügyi miniszternek czimezve,

saját kezeihez juttatta. Ezen fentirt folyamodására — hosszú idő multán — elutasító hátiratot kapott, ugyanattól a miniszteri tanácsostól, a kit annak előtte a Pesti Naplóban megrótt.

Ennek következtében Pongrácz Bálint elhatározta magát, hogy magán uton, saját költségére, a három személy ellen fegyelmi keresetet indit.

Annak folytán Pongrácz Bálint a miniszteri folyamodást hátiratával, az ügyvédi meghatalmazást, továbbá az előleges perköltségekre szükséges pénzt egy csomagba tévén, megkereste Eötvös Károly pesti ügyvédet és országgyűlési képviselőt, hogy legyen szives ügyét felvállalni és a három személy ellen fegyelmi keresetét a törvények értelmében megindítani.

Ezen kérésére az Eötvös Károly irodájának vezetásával megbizott ügyvéd Hollósi Istvántól azon értesítést kapta Pongrácz, hogy princípálisa távol lévén elfoglalva, ő nem tartja üdvösnek a fegyelmi keresetet megindítani. Ezen válaszára azon viszonválaszt kapta, hogy a miniszterhez irt folyamodásban érintett Pongrácznak panasza szóról szóra igaz és megczáfolhatatlan, azért ezen az alapon — az 1881.: 8. törvény értelmében, inditsa el a fegyelmi keresetet a kir. ítélő tábla előtt.

A kir. ítélő tábla fegyelmi bírósága nem ítélhetette el Pongráczot 500 frt büntetésben, mert törvényes és igazságos volt a panasza, de az alpereseket még megintésre sem találta méltóknak.

Ezen ítélet Pongrácz ügyvéde által a kir. Curia fegyelmi bíróságához felebbeztetvén, a kir. Tábla ítélete ott is helyben hagyatott. Ezen fegyelmi ité-

letek bizonyára a fegyelmi bíróság irattárában lesznek megtalálhatók.

Tisztelt olvasóm, ha megbiráljuk az 1871.: 8. fegyelmi törvényt, azt fogjuk tapasztalni, hogy ezen törvény egy tökéletlen mű, mely a rendes állami szerkezetbe be nem illeszthető.

Minden egyes gazda fogadott cselédjeire fegyelmet gyakorol; a jókat megtartja, a rosszakat elbocsátja szolgálatából.

A magyar államnak a gazdája Felséges Királyunk, Ő kötött eskü formába foglalt szerződést minden egyes állami tisztviselővel; az Ővé a jog és hatalom az államot szolgáló tisztviselőkre fegyelmet gyakorolni.

Az 1848-iki törvények a felelős magyar minisztériumot hozták létre a magyar államban. Ezen miniszterek az államnak és az állam fejedelmének felelős helytartói; ezen felelős miniszterek által kormányozza a Király az államot; ezen felelős miniszterekre ruházta át a legfőbb fegyelmi jogot a Király, hogy az esküszegő állami tisztviselőket, kik szerződéseiket megszegték, hivatalaikból elbocsássák.

Hogy is jött létre a fent jelzett fegyelmi törvény? — kérdezheti a tisztelt olvasó. Igen egyszerűen. Az igazságügyi miniszter egy bizottságot állított össze, melynek feladatául tűzte ki, hogy a justitia kiszolgáltatására fegyelmi törvényjavaslatot állítson össze és neki felterjessze.

Az olvasó bizonyynyal tudni akarja, mitéle egyénekből állított össze a törvényjavaslat elkészítésére a bizottságot. Igazságügyminiszter?

Megmondom tehát. Összeállította érdekelt fe-

lekből, úgy mint független bírákból és ügyvédekből, a kik factorok az igazság kiszolgáltatásában, tehát érdekelt felek; természetes dolog az, hogy magokra terhelő törvényt hozni hajlandók nem voltak, hanem hoztak oly törvényszakaszt, mely a bírakat elmozdíthatlanokká tette; azt kihagyták belőle, hogy ha a bírák esküjüket megszegik és az állami szerződést meg nem tartják, mi büntetés éri őket; azt sem iktatták be a törvényjavaslatba, mi büntetést kapjanak a bírák, ha törvényellenes ítéletet hoznak és polgártársaiknak temérdek sok kárt okoznak; azt is kihagyták, hogy mi büntetés fogja érni azon bírákat, kik a Király Ő Felsége nevében mertek törvényellenes ítéletet hozni. Végre a fegyelmi törvény végrehajtási jogot is feltartották magoknak és nem ruházták az igazságügyminiszterre.

Az igazságügyminiszter ezen fentírt törvényjavaslatot az országgyűlésre felterjesztvén, mint közkedveltségben részesülő, — s az országgyűlési ügyvéd képviselők által is pártoltatván — a törvény létrejött.

Világos tehát, hogy a fent jelzett fegyelmi törvény szerkezete érdekelt felek által lett összeállítva, — hogy azon törvény az állam szerkezetével ellenkezik, s hogy azon törvény a polgárok személy és vagyónbiztonságának kárára van hozva, továbbá, hogy Felséges Királyunk fegyelmi jogának mellőzésével történt. Ilyen törvény az európai rendezett államokban nem létezik. Et hoc est quod erat demonstrandum.

Az 1848-ik év előtti időkben a bírák olyanok voltak, kik ex nobili officio szolgálták hazájukat;

azok voltak — törvény szerint — „bene possessio-nati és nemini obstricti,“ ők nem kértek sem fizetés felemelést, sem penziót és addig szolgálták a hazát, a meddig nekik tetszett; ha megöregedtek vagy ráuntak a munkára, haza mentek gazdálkodni, — de akkor a regiminis forma két factorból állott, ugy mint monarchiából és aristocratiából; az 1848. évi törvények a kormányformába harmadik factor-nak a democratiát foglalták be, és ez a legtökéletesebb kormányzati forma. Azon évi törvények hozták be az egyenlőséget a törvény előtt és a sajtószabadságot; azon törvények változtatták meg az ország helyzetét, és Magyarországot az európai rendezett államok sorába iktatták.

Minden egyes tisztviselő, a ki az államot szolgálja — tehát a bíró is, — iparkodik magának és családjának jövőt biztosítani, tehát az a magyar államnak koronás királyával eskü formába foglalt szerződésre lépett; ha tehát az állami tisztviselő, legyen az akár bíró, akár vasuti tisztviselő, akár más, — ha az esküformában foglalt — az állami koronás fővel kötött — szerződés pontjait nem teljesíti, a szolgálatból azonnal elbocsátandó, mert az megszegte esküjét és nem teljesítette szerződés pontjait, hűtlen lett Felséges Királyához és az államhoz is. — A méhek királynéja azért öli ki és kergeti el a heréket, hogy munkás népének az eledelét el ne fogyasszák.

Ezen fent irtak után vissza kell térnünk a három per történetéhez.

Pongrácz Bálint közbirtokos a fegyelmi kereset megindítása által nem nyert elégtételt, mert a füg-

getlen és elmozdithatlan birónak szabad cselekvési tere van. Független bíró, bíró társát csak is azért nem büntetheti, mert független és bíró társa! — Tehát Pongrácz vesztett, mert ügyvédjének a per-költségek számláját fizetnie kellett; de anynyiban még is czélt ért, hogy a kassai törvényszék az arányossági perben ítéletet hozott, melynek szövege szóról-szóra a következő:

3435.
P. 1881. szám.

() Felsége a Király nevében!

a kassai kir. törvényszék Vécsey József b.-lenkei közbirtokosnak s közbirtokossági igazgatónak, mint Korányi Károly ügyvéd által képviselt felperesnek, Gedeon Imre Tok Samu ügyvéd által, Gedeon Lajos s kk. Gedeon Mihály nevében Ardényi Ferdinand Hedry Lőrincz ügyvéd mint ügyleti gondnok által, Papp János Krick Manó ügyvéd s később a nevezett ügygondnok által, Pongrácz Bálint s Pongrácz Jenő Naményi Pál ügyvéd által, Szobonya Béla, Szobonya Amália, Osváth Illésné Krick Manó ügyvéd s később a nevezett ügygondnok által, Vécsey Péter, Vécsey András a nevezett ügygondnok által, Szabó Mihály Krick Manó ügyvéd, s később a nevezett ügygondnok által, Kiss Lengyel János, Bene András, Péter József, Miskolczi János, Lengyel Kiss Tóth Judit, Lengyel Kiss Tóth Mária, Toboz Lászlóné, Stefan József és özv. Vécsey Dánielné Krick Manó ügyvéd s később a nevezett ügygondnok által, Dobozy Gyula, Dobozy Vilma, Novák Sándorné a nevezett ügygondnok által, Vékey Gedeon, Vékey Bor-

bála, özv. Albert Pálné s Vékey Ilona özv. Karsa Pálné mint Vékey István örökösei, továbbá Vékey Apolonia, Karsa Tamásné, Vékey Erzsébet, Körtvélyesi Istvánné és ifj. Vékey László után maradt Vékey László, Barnabás, Zoltán s István nevében Károly Lajos gyám mint idősebb Vékey László örökösei Vékey Gedeon ügyvéd s később a nevezett ügygondnok által képviselt boldvalenkei közbirtokos alperesek ellen a boldvalenkei s kőszögi erdő s legelő felosztására vonatkozó aránykulcs megállapítása iránt 1878. évi 10811. sz. a. indított s letárgyalt arányossági perében f. 1881. évi 3435. sz. pertárnoki jelentéssel beterjesztett iratok alapján alólirt napon s helyen tartott nyilvános ülésben következő

ítéletet hozott:

A kereset helytfoghatósága s felperesség elleni kifogásnak elvetésével a b.-lenkei s ahhoz tartozó kőszögi erdő s legelőbeli területeknek a közbirtokosok között leendő felosztására nézve a közös s a közbirtokosok közmegegyezésével felosztott szokásos gyakorlaton alapuló perfelvételi jegyzőkönyvnél 20. sz. viszonzválaszhoz 11,113. s 12,113. alatt mellékelt eredeti okmányokkal igazolt 1854. s 1855. évi erdőkerülői fizetés általi teherviselésben való részvétel végleges aránykulcsul biróilag megállapítottván a szerint: Farkas Antal örököseinek jogutódai 11 vfrt 31 vkrnak és 6 véka 18 itcze gabonának, gróf Nádasdy Tamás jogutódai 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze gabonának, Vécsey Péter 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze gabonának, Vécsey Dánielné 3

vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze gabonának, Vé-
 csey András 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze
 gabonának, Szobonya Sámuel 3 vfrt 51 vkrnak és
 2 véka 6 itcze gabonának, Papp Istvánné illetve
 Papp János 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze
 gabonának, Pongrácz András 3 vfrt 51 vkrnak és
 2 véka 6 itcze gabonának, Gedeon Lajos jogutódai
 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka 6 itcze gabonának, —
 Gedeon János jogutódai 3 vfrt 51 vkrnak és 2 véka
 6 itcze gabonának, Vékey László jogutódai 1 vfrt
 55 $\frac{1}{2}$ vkrnak és 1 véka 3 itcze gabonának és Vékey
 István jogutódai 1 vfrt 55 $\frac{1}{2}$ vkrnak és 1 véka 3
 itcze gabonának megfelelő arányban részesítettetni ren-
 deltetnek. Ezeken kívül némely alperesek által a per
 során felhozott tulajdonjogi, örökösödési, osztályos
 s zálogbeli ugy nem különben az erdőnek zár alá
 vétele és az urbéri erdő s legelő illetménynek nem
 a közösből, hanem az illető volt földesurak jutalé-
 kából való kiadatása iránti kérdések e helyen figyel-
 men kívül hagyatnak.

A felszámított ügyvédi s ügygondnoki munka-
 díjak s költségek különösen Korányi Károly felpe-
 resi ügyvéd részére 108 frtban, Naményi Pál alpe-
 resi ügyvéd részére 76 frt, Tok Samu alperesi ügy-
 véd részére 76 frtban és Hedry Lőrincz ügygondnok
 részére 82 frtban megállapittatván közösöknek, s a
 közbirtokosok által birtok aránylag viselendőeknek
 mondatnak ki.

Indokok:

Mert az 1877. évi 171/urb. számú kir. ítélő
 táblai végzéssel a közbirtokosok ha az aránykulcs

iránt köztük az egyezség létrehozható nem lenne, az arányossági perre utasítottán, az 1878. évi 7028. sz. eljárási jegyzőkönyv szerint pedig az egyezség nem sikerülvén, felperes a jegyzőkönyvileg kimondott s az illető közbirtokosok által nem kifogásolt utasításhoz képest ezen pert jogosan indította meg, — azért az e részben jogerőre emelkedett intézkedések daczára a kereset helytfoghatósága s felperesség ellen a persorán tett kifogást elvetni kellett, annál is inkább, mert felperes közbirtokos lévén, ezen pert ily minőségben is folyamatba tenni jogosult volt, s így

mert a közös haszonvételek arányosítását szabályozó 183²/₆. 12. t. cz. értelmében az ott elősorolt kulcsok közül rendszerint az lévén alkalmazandó, mely a helyi közbirtokossági viszonyoknak általánosan kivétel nélkül megfelel s tisztába hozható, már pedig felperes által keresetlevelében hivatkozott A. alatti okmány alapján kulcsul felállítatni kért régi házhelyek nem csak több közbirtokos által el nem fogadtatnak, de azok számának, mennyiségének s ugyanazonosságának kipuhatólásához szükséges adatok a persorán fel sem hozattak, sőt annak végrehajtásával találkozó nehézségeket a közbirtokosok belátván 1875 évi 8277 sz. jkönyvben foglalt intézkedés szerint a hivatkozott A. alatti megállapodást azokkal együtt, a kik azt aláírták, elejtették.

Az ügygondnok az 183²/₆. 12. tcz. 7. §-ára alapított azon javaslata pedig, hogy minden közbirtokosnak a határbeli összes magán földesuri birtoka vétessék aránykulcsul a helyi közbirtokossági viszonyoknak tekintetbe vételével a felosztás tekin-

tetésben igazságos módozatot nem nyújt, mert oly közbirtokos, kinek esetleg a határban magán földesuri birtoka vétessék aránykulcsul a helyi közbirtokossági viszonyoknak tekintetbe vételével a felosztás tekintetében igazságos módozatot nem nyújt; mert oly közbirtokos, kinek esetleg a határban magán földesuri birtoka nincsen, s azt, hogy oly földesuri jogoknak élvezetében van, melyek földesuri magán birtok tartozékai, a régi adatok hiányában kimutatni képes nem lenne, a használat czimén törvényesen őtet illető birtok résztől megfosztatnék, így ezekhez képest sem a régi házhelyeket, sem a határbeli magán földesuri birtokokat e helyen aránykulcsul megállapítani nem lehet, de a családi elágazás vagy osztályrészek, vagy a belső telkek terjedéke szerinti kulcsok sem határozhatók meg, mert a kérdéses erdő s legelőbeli haszonvételek felosztására nézve a persorán ezeknek egyike sem kéretett alkalmaztatni, — ellenben

mert az 1875. évi augusztus 9-én felvett 8277. sz. jkönyv szerint az illető birtokosok a majorsági erdő felosztására nézve az 1857. évi május 16-ikán felvett jegyzőkönyvhöz M. és N. alatti hitelesített másolatban csatolt és a perfelvételi jkönyvnél levő 20. sz. viszonválasznál 11. NB. és 12. NB. alatt eredetiben bemutatott okmányok alapján felosztott erdőkerülői fizetés általi teherviselést aránykulcsul egyezségileg megállapítván, a szerint az erdő s legelőbeli területeket fel is osztották, így tekintetbe véve ezen megállapodást, s azt, hogy annak csak a végrehajtásnál alkalmazott kiviteli módja lett megtámadva, per tárgyát képező végleges aránykulcs

meghatározására nézve csakis az 183^{2/6}. 12. t. cz. 5. §-ában hivatkozott közös teherviselésben való részvétel biztos s törvényes alapnak vétethetik, s ahhoz képest — mert az erdőkerülői fizetés közös teher lévén, annak a hivatkozott M. N. alatt hitelesített illetve 11, NB. és 12, NB. alatti eredeti okmányok szerinti felosztása pedig a közbirtokossági közös jövedelmek s kiadások kezelésével megbízott közbirtokossági igazgató által eszközöltetvén, így azon lajstromokban megnevezetteknek közbirtokosi minősége, s az, hogy a teljesített kerülői fizetés általi teherviselésnek felosztása a közbirtokosok közmegegyezésével történt, igazoltnak vétetik, annál is inkább, mert a hivatkozott lajstromoknak az 1875. évi augusztushó 9-én felvett jegyzőkönyvnel lévő 2/. alatti 1857. évi eredeti és a 20. tcz. viszonzválaszhoz hiteles másolatban 10. NB. alatt mellékelt 1873. évi lajstromokkal való összehasonlításával kitünik, hogy azon teherviselésben állandóan egyforma részvételi szabály alkalmaztatott, s a módosítás csak az időközi birtokváltozás folytán történt, azért ezeknél fogva a közbirtokosi minőség igazolása végett a per során kért tanuhallgatás az ügy érdemére nézve felesleges lévén, annak mellőzésével a 11. NB. és 12. NB. alatti 1854. és 1855. évi eredeti okmányokkal igazolt s nem csak az 1870. évi 154./urb. számú kiegészítő kereset 1-ső pontjában, hanem az 1875. évi augusztus 9-én felvett eljárási jegyzőkönyvben is elfogadott kerülői fizetés általi teherviselésben való részvételt a kérdéses erdő s legelő felosztásának végleges kulcsául megállapítani annál is inkább kellett, mert a földkönyv tanúsága szerint B.-Lenke

község határában közös gyeplegelő nincsen, és az 1875. évi augusztus 9-én felvett jegyzőkönyvben a közbirtokosok magok is elismerik, hogy a legeltetés a kerülői felügyelet alatti erdőben gyakoroltatik, így az erdővel egy területet képező legelőre nézve külön kulcs alkalmazásának szüksége fenn nem forog, s mert a tulajdonjogi örökösödési osztály s zálogbeli viszonyok, valamint az erdő lezárólása s az urbéri erdő s legelő illetménynek miként leendő kiadása iránti kérdések arányosítási perben intézkedés tárgyát nem képezhetvén, azok e helyen figyelmen kívül hagyandók voltak, s végre a megállapított ügyvédi munkadíjakat s költségeket arányossági per természeténél fogva, s az 183²/₆. 12. cz. 18. §-a értelmében közösöknek s birtok-aránylag viselendőeknek kellett kimondani.

Kir. törvényszék.

Kassán, 1881. évi májushó 7-én.

(P. H.)

Kéler József,

kir. tszéki h. elnök.

Papp József,

kir. tszéki jegyző.

Mielőtt a fentirt törvényszéki ítéletet alapos bírálat alá vennénk, szükséges előbb a justitia érdekében, a birói kötelességekről és a birói munkálkodás rendszeréről, fogalmainkat előadni.

Minden mesterséghez szükségeltetik az anyag és bizonyos munka rendszer, hogy a mestermű tökéletes legyen.

A justitia mesterségének az anyaga, az állam törvényeinek a könyve; szükséges tehát, hogy min-

den birónak az asztalán a törvények könyve feltalálható legyen, mert a bíró a justitiának a mestere, és azért is, mert az embernek a feje nem káptalan, hogy abban a corpus juris feltalálható legyen. A törvények könyvéből készítheti egyedül a bíró a justitia mesterségének a művét, s ezen mű csak úgy lesz tökéletes, ha a műértő mesterek első tekintetre meggyőződést nyertek, hogy a justitia műve minden tekintetben kifogástalan mű.

A justitia mesterségének a műve a perekben hozott ítélet; — az ítélet csak úgy lehet kifogástalan, ha bizonyos munka rendszert követ a bíró az ítélet elkészítésében, „*forma dat esse rei*“; kötelessége tehát a birónak legelsőbben az előtte megindított pernek az extraktusát pontosan, lelkiismeretesen, nem egyoldalulag elkészíteni, mert ez az indított per történetének a tükre, és ebben van kiüntetve a *species facti*.

A perkivonat elkészítésére utmutatóul szolgálhat azon hexameter: „*quis, quid, coram quo, quo jure petatur, et a quo.*“ Ezen vers szerint kell a birónak a felperes által előterjesztetteket kivonni és azután az alperes által arra adott törvényes ellenvetéseit, kérelmeit, czáfolatait előadni és csak ezek után — az essentiát kivonván — hoz a bíró törvényen és igazságon alapuló ítéletet, végre az 1836: 16. törvény szerint elősorolja a peres feleknek kérelmeikre vonatkozó — úgy a megítélt, mint az elutasító indokait.

Ezen fentirtak szerint minden bírói ítéletnek három részből kell állania és pedig: perkivonatból, ítéletből és törvényes indokokból. Ezen ítéletek ho-

zatalára fentirt rendszer azért szükséges, hogy ha a per a felek által felebbeztetik, a felsőbb bíró azonnal meggyőződjön az ítélet kifogástalanságáról, vagy helytelenségéről. Innen származtak a felsőbb bíróságoknál az ujságokban hirdetett restancziák, mivel az első bíróság nem járt el rendszeresen.

Ha az első bíró rendszeresen és törvényesen járt el a peres ügyben, ott a felsőbb bírónak más teendője nincs, mint sanctionálni az első bírónak az ítéletét és a konok felebbezőkre kiszabni a törvényben meghatározott büntetést.

Továbbá azért kell a bírónak rendszeresen és törvényesen eljárni az ítéletek hozatalában, mert minden bírói ítélet a Király ő felsége nevében hozatik, tehát a bírói ítéletnek kifogástalan műnek kell lennie, hogy a legfőbb justitiarius ő felsége sértve ne érezze magát.

Ezen előterjesztések után, vissza kell térnünk a fentirt ítélet bírálatához, és meg kell vizsgálnunk, ha valjon azon törvényszéki ítélet megfelel-e a justitia követelményeinek vagy sem? van-e rendszeresen szerkesztve? meg van-e benne a per történetének a kivonata, mely a speties faktit kitünteti? törvényen és osztó igazságon alapszik-e azon ítélet? a törvény szerinti indokolások mind be vannak-e hozva az ítéletbe?

A justitia érdekében tényleg ki kell mutatnom a tisztelt olvasónak azt, hogy a kir. törvényszéknek minő alakba kellett volna önteni a fentirt ítéletet, hogy az törvényes és igazságos legyen és hogy ez által egy ítéleti mintát szolgáltasson ki, a polgári perekben működő bírácoknak.

Perkivonat.

A boldvalenkei arányossági per mai alólirt napon birói tárgyalás alá vétetvén, legelől is a birói perkivonat olvastatott fel, amint következik:

Az 1878-ik év aug. 24-én 10811/120 l. szám alatt, Vétsey József boldvalenkei közbirtokossági igazgató, Korányi Károly ügyvédje által, a boldvalenkei tagosítási perben a királyi ítélő táblának az 1877. év márczius 20-án 171. szám alatt kelt végvégzése, valamint az 1877. év junius 11-én 7028. sz. a. kelt törvényszéki végzésnek alapján a boldvalenkei közbirtokosság ellen arányossági pert indítván, keresetleveléhez A. alatti közbirtokossági jegyzőkönyvet mellékelvén, a fent érintett két végzésnek alapján a felperes kérte a törvényszéki bíróságot, hogy a boldvalenkei közös erdőségre nézve aránykulcsul a beltelkek számát alapítsa meg, és az 1857. év junius 25-én 426. sz. a. a kassai kir. törvényszék által jogerejüvé vált ítélettel — M. és N. alatti kerülői bérfizetés — megállapított kulcsot semmitse meg.

Ezen arányossági per keresetének ellenében Pongrácz Bálint alperes, Naményi Pál ügyvéde által a pernél feltalálható három (replica) szövegtáblájában hitelesen kimutatta, hogy a tagosítási perben 1875. év augusztus 9-én tartott birói tárgyaláson a közbirtokosság a birói tárgyaláson egyezséget kötött, a mely egyezségben a közös erdőségekre nézve, a fent érintett 426. sz. alatti törvényszéki jogérvényes ítéletbe M. és N. alatti kerülő bérfizetési aránykulcsot alapította meg és hogy azon egyezséget Vétsey József felperes saját kezeivel írta alá.

Továbbá Pongrácz Bálint világosan kimutatta, hogy a bíróság előtt kötött szerződések, az 1868: 54. törv. 124. §-a értelmében jogérvényes ítélet erejével bírnak; és ilyen szerződések a kir. kuria 508. és 509. végzéseinél fogva meg nem semmisíthetők „*transactiones coram iure inite invalidi non possunt*“; kimutatta azt is, hogy világos törvények ellenében hozott birói végzések kötelező erővel nem bírnak „*contra legem nemo obligari potest. Contra legem non datur coactio*“ (reg. juris); kifogásolta még a felperesnek actoratusát is, kimutatván, hogy a felperes — mint közbirtokossági igazgató — az arányossági per indítására a közbirtokosságtól törvényes meghatalmazást felmutatni nem képes; de kimutatta azt is, hogy a felperesnek, mint közbirtokosnak, actoratusa síncs, mert jogérvényes ítélet erejével bíró szerződést kötött a közbirtokossággal, tehát ezen saját factuma ellen pert indítani joga nem volt, „*quod semel in iure placuit, amplius displicere nequit*,“ (reg. jur.) tehát felszólította a felperest, hogy a fent írt pert, mint törvények ellen indítottat, tegye le; ellenben, ha a felperes ezen pert le nem tenné, az alperes kérte a perbeli bíróságot, hogy a megindított pert birói ítélettel szállítsa le, s a felperest a méltatlanul okozott per költségekben marasztalja el; s mivel ezen törvényellenes pert három évig huzni-halasztani s az alpereseket bosszantani bátor volt, a felperest, mint konok perlekedőt, az 1868. évi 54. törvény 59. és 293. § ai értelmében 200 frt bírságban elmarasztalni kérte.

A fentírt alperes kérte a bíróságot, hogy az 1868: 54. törv. 66. §-a értelmében a tagosítási pert

az arányossági perrel együttesen tárgyalni sziveskedjen, és pedig azért, mert neki erdei birtok illetősége hiányosan adatott ki, mivel a működő mérnök legelsőbben az összes erdőségekből az urbériség erdő és legelő illetőségeit mérte ki és a mi ebből felmaradt, hasítottak ki az egyezségileg meghatározott aránykulcs szerint, a közbirtokosok illetményei. Kimutatta az alperes, hogy a boldvalenkei közbirtokosság kétféle közbirtokosokból áll, egyiknek volt urbérisége, másiknak nem volt, s csak nemesi birtoka van; ezen utóbbiakhoz tartozik fent irt alperes is, ő tehát más birtokos urbéreseinek sajátjából sem legelőt, sem erdőt adni nem tartozik, mert ő sem urbéri kárpótlást, sem maradvány föld megváltást nem kapott; és mivel törvényes illetményéből mintegy 13 hold erdő hiányzik, kéri magának a működő mérnök által a hiányt kipótoltatni. Kérte továbbá a perbeli bíróság intézkedését arra nézve is, hogy a tagosítási per költségei az urbérrendezési per költségeitől elkülönítve terjesztessenek a bíróság eleibe, hogy azok a működő mérnök által minden birtokosra birtok aránya szerint kivetttévén biróilag behajtassanak és a tagosítási per is befejeztessék.

Ítélet.

Ő Felsége a Király nevében a boldvalenkei arányossági per biróilag leszállítatik és a pernél felszámolt ügyvédi munkálatokért járó — frt — kr perköltségben a felperes Vétsey József elmarasztaltatik az alább olvasható törvényes indokoknál fogva :

I n d o k o k.

A fentirt arányossági pernek hiteles kivonatát az előadó bíró a törvényszéki tanács elé terjesztvén abból világosan kitűnt, hogy a felperes a boldva-lenkei arányossági pert saját factuma és világos törvények rendeletei ellenében az alperesek ellen megindítani bátor volt; ezen oknál fogva a törvényszéki bíróság a felperes kereseti kérelmét — mint törvényellenest — nem teljesítvén, a pert leszállítani és a felperest, mint vesztes félt, a méltatlanul okozott perköltségekbe az 1868.: 54. törv. 7. és 251. §-a értelmében — osztó igazságnál fogva is — elmarasztalni kellett.

De azért is kellett a felperest a perköltségekben elmarasztalni, mert a midőn az alperesek vála-szaikban törvényesen és világosan kimutatták azt, hogy a felperesnek actoratusa nincs és hogy tör-vénytelen téren áll, — felszólították a felperest, hogy az indított keresetet tegye le, de ő azt nem tévé, hanem az arányossági pert urbéri pernek el-keresztelvén, törvénytelen eszközökkel az arányos-sági pert három évig huzni-halasztani bátor volt, következésképp — mint male fidei actor — a per-költségekben volt elmarasztalandó.

Továbbá a kir. törvényszék hivatalos birói kö-telességének tartja azon országos törvények érvé-nyességét fentartani, melyek a honpolgárokat a méltatlan és törvénytelen perek általi megtámadásoktól védik, miért is az 1868.: 59. törv. 293. §-a értel-mében a jogosult felsőbb bíróságoknál feljelenteni és javaslatba hozni bátorodik, hogy a felperes Vé-

csey József, mint konok perkedő, pénzbírságban elmarasztaltassék. Ezen javaslatot azért kellett a felsőbb bíróságnak előterjeszteni, mert a per folyamán az alperesek az első bíróságnál nyújtották be ez iránti kérelmüket, mely a felsőbb bíróság köréhez tartozik, és mert a per folyamán az alperesek kimutatták, hogy a felperes a törvénytelen pert törvénytelen eszközökkel 3 évig huzni-halasztani, s az alpereseket folytonosan bosszantani bátor volt, miért is a kir. törvényszék — a justitia érdekében — a kir. táblára feljelenteni kötelességének tartotta.

Továbbá, minthogy az 1868. : 54. törv. 66. §-a a tagosítási és arányossági pereket együttesen tárgyalni rendeli; következésképp az eddig ezen ügyekben eljáró tárgyaló bíró utasittatik oly bírói intézkedések megtételére, hogy azon birtokosoknak, kiknek urbériségük nincs, s a kiknek erdőbeli illetményeik hiányosan adattak ki, a működő mérnök által az összes erdőségekből őket illető részt kipótolva, a szerződési kulcs szerint, illetményeiket egészíttesse ki. A tagosítási per költségeinek, az urbéri per költségeitől, a peractáktól és a közbirtokossági számadásuktól elváltan való összeállítására, a működő mérnököt és közbirtokossági ügyvédet kiküldvén, egyúttal a kivetési lajstromok beadására őket kötelezze és ezen költségek behajtására — bírói átadás után — ítéletet hozzon és a tagosítási pert is fejezze be.

Kelt 1881. május 7-ik napján Kassán tartott törvényszéki tanácsülésből.

N. N.

törvényszéki elnök.

N. N.

előadó bíró.

Ezen fentírt justitia művének a mintája az, melyet minden műértő bíró úgy az alakjára, mint lényegére nézve a polgári perekben hozandó ítéleteknél alkalmazni magát kötelezve érezheti.

Az 1836. évi 16. tcz. azt mondja: „Minden bíróság és ítélő szék, a polgári perekben hozandó ítéleteket a jövőben okokkal támogatni köteles lesz.“ Tartozik tehát minden bíróság a peres feleknek megítélt vagy elutasított kérelmeit törvényen és osztó igazságon alapuló indokokkal ellátni, hogy úgy a vesztés, valamint a nyertes fél is tökéletesen meggyőződjön, hogy a hozott bírói ítélet törvényes és igazságos.

Ha már most figyelmesen elolvassuk a kir. törvényszéknek a boldvalenkei arányossági perben hozott ítéletét, mindjárt észre vesszük, hogy az ítéletből a perkivonat — mely a species factit előtűntetné — egészen hiányzik, — pedig hiteles perkivonat nélkül rendes bíróságnak törvényes ítéletet hozni nem lehet, ez első, fő és egyedüli alapja az ítéleteknek. A Pongrácz Bálint alperes által előterjesztett — törvényen és igazságon alapuló — kívánalmak egy árva indokkal sincsenek megczáfolva.

Az arányossági per folyamán Pongrácz alperes hitelesen és törvényekkel támogatva kimutatta, hogy azon per világos törvény rendeletei ellen indított a felperes által, ezt a törvényszéki ítélet egy árva indokkal megczáfolni nem volt képes.

Ugyanazon alperes a per folyamán világosan kimutatta, hogy úgy a kir. táblai, valamint a kir. törvényszéki végzés is, — melyeket felperes kérésének alapjául felhozott — világos törvények el-

len van hozva, miért is kötelező erővel nem birnak, „contra legem nemo obligari potest“, tehát a felperesnek jogot nem adhattak a törvénytelen per indítására. Ez ellen sem volt képes a törvényszéki íté- egy árva czáfoló indokot felhozni.

Ugyanazon alperes a per folyamán kérte a kir. törvényszéki bíróságtól, hogy ha a felperes ezen törvénytelen arányossági pert le nem tenné, azt bíróilag szállítaná le; ezen törvényes kérelemnek elutasítását egy törvényes indokkal sem volt képes megczáfolni a törvényszéki bíróság.

Ugyanazon alperes a per folyamán, az 1868: 59. törv. 293. §-a értelmében kérte, a felperest, mint konok perlekedőt 200 frt birságban elmarasztalni; — ezen törvényes kérelmét az alperesnek, minden indokolás nélkül mellőzte a törvényszéki bíróság.

Ugyan a persorán alperes az 1868: 54. tcz. 66. §-a értelmében kérte az arányossági pert a tagosítási perrel együttesen tárgyaltatni; és mivel az alperesnek erdei illetménye hiányosan adatott ki, azt kipótoltatni és a tagosítási pert végrehajtás utján bevégeztetni kérelmezte; ezen törvényes kérelmét az alperesnek — minden indokolás nélkül — figyelembe sem vette a törvényszéki bíróság.

A fentirt törvényszéki ítéletben csak egyetlen pont van törvényesen indokolva, tudniillik azon pont, mely a felperes kereseti kérelmét az erdei aránykulcsra nézve, egyenesen elveti, és a közbirtokosság által bíró előtt kötött szerződésbe foglalt M. N. alatti kulcsot — mint egyedüli törvényest — állapítá meg.

Ezen pontban elismeri a törvényszéki bíróság, hogy törvényes indokainál fogva nem ítélhette meg

a felperesnek a keresetlevelében követelt A. alatti aránykulcsot, tehát tényleg elismerte, hogy a felperes a vesztes fél, és ennek daczára a perbeli költségek megfizetésében nem a vesztes felperest, — ki törvénytelen per indításával méltatlanul okozta a perköltségeket, — hanem a közbirtokosságot, anyertes alperest 342 frtban megállapított perköltségekben marasztalta el; és ezen birói elmarasztalást semmiféle törvényes indokkal támogatni képes nem volt a törvényszéki bíróság, pedig az 1868: 54. törvény 251. §-a világosan mondja, hogy „a vesztes fél rendszerint elmarasztalandó.“

Végre a per folyamán ugyanazon alperes törvényesen kimutatta, hogy a perbeli előadó biró érdekelt fél, következésképp saját ügyében biró nem lehet; ezen kifogásra sem volt képes a bíróság czáfoló indokot felhozni; minthogy azonban a törvényszéki ítélet szövegének aláírásából az előadó birónak az aláírása is hiányzik, pedig a nagytudományú és széles tapasztalású Horváth Boldizsár igazságügyi miniszter ur a birói rendtartásról kiadott rendeletében az elnököt és előadót felelőssé tévén, szükséges, hogy az ítéletekbe az elnök és előadó biró aláírva legyenek; méltán támadhat tehát azon gyanu, hogy az ítélet tervezetét is ugyanazon törvényesen kifogásolt előadó biró szerkesztette, s melyet a törvényszéki bíróság magáévá tett.

Ezen előadottak után, ha még a minta ítéletet a hozott törvényszéki ítélettel összehasonlítjuk, világosan kitűnik, hogy a törvényszéki ítélet — ugy alakjára mint lényegére nézve — a justitiának egy tökéletlen műve, mely világos törvények és osztó

igazság ellen hozatott; hogy az egy valóságos chaos műértők előtt, melynek sem feje, sem lába. Ezen ítéletnek három évi határidő volt szükséges, hogy elkészüljön, s ez is csak akkor, a midőn a törvényszéki elnök, előadó bíró és felperesi ügyvéd ellen Pongrácz Bálint fegyelmi keresetet indított.

Ezekből láthatjuk, hogy a szerkesztőnek igazsága volt, a midőn előbeszédében azt hozta elő, hogy a független bíró úgy dolgozik, a mint neki tetszik, olyan ítéleteket és végzéseket hoz, a milyen neki tetszik; hogy az utonálló, ki az utastól két forintot elszedett stataliter felakasztatik; a bíróság, ki törvényellenes ítélettel a boldvalenkei közbirtokosságtól 342 forintot elszedett, nem büntethető, mert független és elmozdithatlan.

Ezen fentírt törvényszéki ítéletet Pongrácz Bálint és Jenő alperesek a kir. ítélő Táblára felebezték.

Felebbezésükbe mindazon érveket elősorolták, a melyek a fentírt ítélet bírálatába benn foglaltak, nyomatékul előadván még, hogy Ladomérszky Antal előadó bíró — ki az alperesek által törvényesen és alaposan kifogásoltatott, mely kifogás a per folyamán megczáfolva nincs, ő tehát az arányossági perben mint érdekelt fél szerepel, mert ő saját maga akaratóból — felsőbb meghagyás nélkül, világos törvények ellen — teremtette az arányossági pert, végzésileg meghagyván, hogy Vétsey József közbirtokossági igazgató, mint felperes, 30 nap alatt indítsa meg az arányossági pert. E perben nevezett bíró, mint érdekelt fél, sem előadó, sem szavazó bíró — törvények értelmében nem lehet; ennek daczára

ő volt az előadó, a ki a törvényszéki tanácsban az ítélet tervezetét előterjesztette; azért alapította törvényes indokolás nélkül saját végzésére hivatkozva a felperesnek actoratusát; azért marasztalta el a nyertes alpereseket a perköltségekben és nem a felperest, mint vesztett félt, a kinek a keresetét elutasította; azért nem szállította le birói ítélettel a törvénytelen keresetet; azért eltekintett az alperesek által benyújtott törvényes kívánataiktól. Ezen előadó bíró tartozik a perköltségeket viselni és nem a nyertes alperesek, qui est causa causae, est causa causati. Ezen ítéleti tervezetet a kir. törvényszék tanácsa minden pontjában magáévá tette.

Ezek után az alperesek a kir. törvényszék ítéletét megsemmisíteni, a fentnevezett előadó bíró helyet a régi előadó — Ruszinko Zsigmond — visszahelyezését, és az 1871.: 53. törv. 48. §-a értelmében az arányossági és tagosítási pereknek együtt való tárgyalását, valamint a két pernek birói ítélettel való befejezését elrendelni kérték.

Ezen, Pongrácz Bálint és Jenő alperesek által felterjesztett felebbezésre minő ítéletet hozott a kir. ítélő tábla, megbirálás tekintetéből az olvasó közönség tudomására hozni kötelességemnek tartván, azt betű szerint ide iktatom:

Urb. 324/1881. sz.

Ő Felsége a király nevében a budapesti kir. ítélő tábla Korányi Károly ügyvéd által képviselt Vécsey József közbirtokos s felperesnek, — több ügyvéd által képviselt többi Boldvalenke községbeli közbirtokosok s alperesek ellen, arányosítás iránt

folyamatba tett perét, melyben a kassai kir. törvényszék 1881. évi májushó 7-ik napján 3435. sz. alatt ítéletet hozott; — Pongrácz Bálint és Jenőnek 1881. évi 4620. sz. a., — Papp János és társának 1881. évi 4725. sz. a., — Hedry Lőrincz, mint kiskoru Gedeon Mihály s több közbirtokosok részére kinevezett ügygondnoknak 1881. évi 4826. sz. a., — Gedeon Imrének 1881. évi 4827. sz. a. beadott felebbezéseik folytán, 1881. évi julius hó 11. napján tartott nyilvános ülésen vizsgálat alá vevén, következő ítéletet hozott: Az e. f. kir. törvényszék neheztelt ítélete részben megváltoztatik, s az erdőségeken kívül a többi felosztandó közös birtokokra és kir. kisebb haszonvételekre nézve, minden közbirtokosnak összes külső és belső birtoka aránykulcsul akként állapittatik meg, hogy a jobbágyi birtokból kétannyi vétessék a nemesi birtokkal egyenlőnek, továbbá a volt urbéresnek erdő s legelő járandósága, az összes erdőkből előlegesen rendeltetik kiadatni, s a mi a közbirtokosok részére fenn maradt, az lesz a jelen perben megállapított aránykulcs szerint felosztandó. Annak kinyomozása, valjon egyes közbirtokosok által az erdőnek állítólagos új felosztása óta erdőpusztítások tétettek-e? ugyszinte az erdőpusztítás mértékének megállapítása és a közbirtokosok között e miatt netalán szükségesnek válandó kiegyenlítésnek foganatosítása is, a végrehajtásra fenn hagyatik. E változtatásokkal egyebekben ugyanazon ítélet helybenhagyatik. — Indokok. Az e. f. kir. törvényszék ítéletének részben megváltoztatásával, az erdőségeken kívül, a többi felosztandó közös birtokokra és kir. kisebb haszonvételekre nézve

minden közbirtokosnak összes külső és belső birtoka a fentebbi módon azért volt aránykulcsul megállapítandó, mert ezek után az erdőkerülők fizetése nem — hanem csak az erdők után fizettetett; — ezekre nézve tehát az erdők felosztására nézve felállított azon kulcsot alkalmazni nem lehetett, mert oly jogviszony fennállását, melynek alapján az 1836.: 12. tczikkben kijelölt többi aránykulcsok bármelyike is, ezen közös haszonvételekre nézve alkalmazható lett volna, a peres felek egyike sem mutatván ki, — ezekre nézve az aránykulcs kérdése a felhívott tcz. szemelőtt tartása mellett, csak is ezen az alapon volt megoldható. Azt, hogy a volt urbéreses erdők s legelő illetősége, az összes közös legelő és erdők-ből előlegesen adassék ki, s a mi fennmarad, az osztassék fel arány szerint a közbirtokosok között, — azért volt kimondandó, mert ezen kérdés, mint minden közbirtokosokat érdeklő — ezen perben eldöntendő, azt tehát itt figyelmen kívül hagyni nem lehetett, és mert az urbéreses az erdőt és legelőt minden közbirtokosokkal közösen használván, azoknak ezen járandóságai az egész közös legelőt és erdőséget is terhelték. Annak kinyomozása, vajjon egyes közbirtokosok által, az állított új erdőfelosztás óta pusztítások tétettek-e? ugyszinte azok mértékének megállapítása, s a közbirtokosok között e miatt szükségessé válendő kiegyenlítésnek keresztülvitele a végrehajtásra azért volt fenthagyandó, mert az ebből netalán egyesekre nézve származott sérelem, az idő előtt fogatosított végrehajtás következménye lévén, annak megorvoslása is a végrehajtás folyamán legközölszerűbben lesz eszközölhető. E változtatással

egyebekben ugyanazon ítélet helyben hagyatik felhozott indokainál fogva, és még azért is, mert a közbirtokosoknak — egyezség nem sikerülése esetében — arányosítási kereset megindítására utasítása a kir. törvényszék feladata lévén, erre Lodomérszky Antal kiküldött törvényszéki tag hivatva nem volt ugyan, mivel azonban a kir. törvényszék ennek ezen intézkedését 1878. évi 1028. sz. a. kelt végzésében (236.) tudomásul vette, — ugyan az akként tekintendő, mintha a kir. törvényszék azt maga tette volna; ez által tehát a neheztelő Pongrácz Bálint és Jenő sérelmet nem szenvedtek, — annál kevésbbé, mert az aránykulcsnak — ugy amint történt — megállapítása miatt panaszt nem is emeltek, mert az e részben arányosítási perekben is alkalmazandó p. t. r. konok perindításért birság alkalmazását nem rendelve, — a konok felebbezésért birságnak hivatalból alkalmazását pedig ugyancsak a p. t. r. 293. §-a, ugyszinte az 1870.: 14. t. cz. 2. §-a is, a felsőbb bíróságokra ruházván: az ezen bíróságok iránt intézkedésbe bocsátkozást — mint nem hatáskörébe tartozót — a kir. törvényszék helyesen mellőzte el, mert Pap János felebbező — eltekintve attól, hogy az erdők felosztására nézve a megállapítva levő aránykulcs alkalmazásában az 1875. aug. 9-én foganatosított eljárás (219) alkalmával is megnyugodott, és így azt magára nézve sérelmesnek akkor sem tartotta, — eljárás folyamán semmivel sem igazolta, hogy a közbirtokosságban oly külső tartozmányokkal ellátott házhelyek léteznének, melyek az 1836.: 12. tcz. 2. §-a értelmében az erdők felosztására nézve aránykulcsul alkalmazhatók

volnának. Budapest, 1881. juliushó 11. napján. —
Vajkay Károly s. k. alelnök. Ostffy Pál előadó helyett Rosenberszky Antal s. k. k. t. bíró. (P. II.)

6299.
P. 1881. szám.

Végzés.

Ezen kir. ítélő táblai ítélet hivatalos másolata a feleknek ezennel kiadatik.

Kir. törvényszék Kassán, 1881. augusztus 3.

Nagy László,
kir. tszéki. h. elnök.

Steller Árpád.
jegyző.

Igen tisztelt olvasóm! bíráljuk meg a fentírt kir. ítélő Tábla ítéletét törvényesen és szakszerűen, valjon megfelel-e alakilag és lényegileg a justitia követelményeinek?

A vizsgálatnál mindjárt észre kell vennünk, hogy az ítéletből a per hiteles kivonata — mely a species factit előtünteté — egészen hiányzik; pedig nincs az Isten ege alatt olyan bíró, a ki a pernek kivonata nélkül képes volna igazságos ítéletet hozni; s mivel a törvényszéki előadó bíró a pernek kivonatát a felebbezési ítélethez nem mellékelte, tehát a királyi Táblának az előadó bírása sem vett magának fáradságot az ítélethez perkivonatot készíteni és oda csatolni, mert a független és elmozdítatlan bíró úgy dolgozik a mint neki tetszik, őtet kényszeríteni nem lehet, hogy a justitiának megfelelő munkát végezzen, tehát a kir. Tábla ítélete — szakértők előtt — alakjára nézve tökéletlen mű.

Továbbá az alább elősoroltak szerint ki fog tűnni, hogy a fenti ítélet — lényegére nézve is — a szakértők előtt egy tökéletlen mű, mely országos törvényes intézmények, osztó igazság és törvények ellen van hozva.

Ugyanis a kir. ítélő Tábla a fent irt ítéletben előadja, „hogy az erdön kívül, minden közös birtokra és kisebb kir. haszonvételekre az 1836.: 12. törvényben megszabott, összes külső és belső birtokarány szerinti kulcs alkalmazandó. Ezen törvény intézkedése csak a közös terekre és legelőkre vonatkozhatik, de nem a korcsmáltatási jogokra is, mert a telekkönyvi országos intézmény az, mely minden egyes honpolgárnak betelekkönyvezett birtokát biztosítja; ezen intézmény a korcsmáltatási jog-kulcsra vonatkozó fent idézett törvényt eltörülte. A korcsmáltatási jogot örök időktől csak a földes urak gyakorolták Boldvalenkén, mely czélból egy közös házuk is van; ezen joguk nevökre lett betelekkönyvezve, tehát sajátjuk; mind annak daczára a kir. ítélő Tábla birósága fenti kulcs szerint, a korcsmai jognak egy nagy részét a földes uraktól elszedvén, a pusztai birtokosoknak adományozta; igazat mondott tehát a szerkesztő az előbeszédben, hogy a független bíró szabadon elszedheti a tulajdonostól a birtokát és más illetéktelennek adhatja oda, országos intézmények ellenére.

Itt meg kell jegyezni, hogy Pongrácz Bálint a részére megítélt korcsmai jogot, az ítélet végrehajtása alkalmával el nem fogadta és visszautasította, mert lelkiismeretéhez nem férhetett az, hogy a b.-lenkei földesurakat törvényes birtokuktól megfossza,

mert sem ő, sem jogelődei B.-lenkén korcsmáltatási jogot soha sem élveztek.

A kir. ítélő Táblának ítéletében az áll, „hogy a volt urbéreses legelő és erdő járandósága az összes erdőségekből és legelőkből kiadandó, s a mi ettől felmarad, az lesz a közbirtokosok közt — a már megszabott kulcs szerint kiosztandó.“ Indokul az hozatik fel, hogy az urbéreses a közbirtokosokkal az egész erdőt s legelőt közösen használták. Ezen indok törvénytudó előtt semmi alappal nem bír, mert urbarium szerint, minden urbéres jobbágyának fekvő birtoka nem volt, marháit földesura jogán legeltette, és ha jobbágyi kötelességét nem teljesítette, joga volt földesurának őt az épületekből kibecsülni és a telekből kikergetni.

Az 1836-ik évi törvények az urbéri rendezést hozták be; ezen törvényekben meg van állapítva azon teleki állomány, melyet a földesur jobbágyának sajátjából is kiadni tartozik a jobbágyi szolgálmányokért.

Azon törvényekben ki van mondva, mennyi erdőt köteles a földes ur urbéreseinek a magáéból kiadni, következésképp oly birtokosok, mint Pongrácz Bálint és Jenő alperesek, a kiknek Boldva-Lenkén urbériségek nem volt, de még jogelődeiknek sem, tehát saját erdőilletőségükből — a fentirt törvények és osztó igazságnál fogva, földesurak urbéreseinek 12 hold erdőt adni nem tartoznak.

Az 1848. évi törvények az urbériséget eltörölték. Az ország a földes uraknak az urbériségért kárpótlást fizetett, s a jobbágyokat szabad polgá-

rokká tette; ennél fogva a ki az országos kárpótlást felvette, tartozik a maga illetményéből, volt jobbágyainak erdei illetményét kiadni, de nem azon birtokos, a kinek urbérisége nincs és a ki az országtól urbéri kárpótlást nem kapott.

Továbbá Pongrácz alpereseknek — az összes erdőségekből az őket illető erdei birtokrészük, a lenkei telekkönyvnek 53. lapján A. betű alatt van hivatalosan beiktatva, s azt az alperesek a per folyamán ki is nyilvánították, hogy minden lenkei birtokuk be van telekkönyvezve. Ennek daczára a kir. ítélő Táblának azon tanácsa, mely a fentirt ítéletet hozta, országos intézmények, világos törvények és osztó igazság ellen, bátor volt Pongrácz alperesektől 12 hold erdőt — mely 300 forint értéket képvisel, — elvenni és illetéktelennek oda ajándékozni.

A kir. ítélő Tábla a fentirt ítélet indokaiban beismeri, „hogy Ladomérszky Antal előadó birónak joga nem volt az arányossági pernek indítására felperest kinevezni, s felperesnek meghagyni, hogy 30 nap alatt a pert megindítsa, de miután a törvényszék ezen intézkedést tudomásul vette, az ugy tekintendő, mintha a kir. törvényszék azt maga tette volna; ez által tehát a neheztelő Pongrácz Bálint és Jenő sérelmet nem szenvedtek.“

Hogy ne szenvedtek volna sérelmet a fentérintett alperesek, miután a törvényszék végzésénél fogva a törvénytelen per megindítása következtében, a többi közbirtokosokkal együtt — mint nyertes alperesek — 342 frt perköltségben a törvényszék által elmarasztaltattak, és nem a vesztes felperes;

pedig az 1868.: 54. törv. 251. §-a világosan mondja, „hogy a vesztes fél rendszeresen elmarasztalendő.“

A kir. Itélő Tábla ezen fentirt elmarasztalásukat helyben hagyta és erre nézve semmiféle törvényes indokot nem volt képes felhozni, és a törvényszéki bírósággal szolidaritásba lépven, annak ítéletét magáévá tette.

Végre a kir. ítélő Tábla, a fent említett ítéletben, az 1868.: 59. törv. 293. §-ára azt mondja, hogy „ezen törvény nem rendelte az arányossági perekben a konoksági birság alkalmazását, és hogy a törvényszék helyesen cselekedett, a midőn ezt figyelmen kívül hagyta, mert a konok perlési birság kiszabása a felsőbb bíróságokra van átruházva.“

A fent idézett törvény minden néven nevezendő polgári perekre vonatkozik; és az arányossági perekre nem tesz kivételt. Ezen idézett törvény azért hozatott a honatyák által, hogy minden honpolgár védve legyen a méltatlan és törvénytelen perek általi megtámadásoktól. Egy hittel szolgáló birónak a törvényt betű szerint kell teljesíteni, annak intencióját és rendelkezését félre magyarázni nem szabad, nem különösen egy felsőbb birónak, a ki azért lett felsőbb birónak kinevezve, hogy az alsóbb bíróságok törvényellenes ítéleteit kiigazítsa és a justitiának kifogástalan szolgálatot tegyen.

A fentirt törvény intenciója és betűje szerint a justitia érdekében a konok perlekedők elleni eljárás következő: a peres felek — de natura rei — az első bíróságnak a per folyamán beadják a

konok birsági kérelmeiket és azoknak törvényes indokait; az első bíróság a hiteles perkivonatból törvényen alapuló indokokkal támogatva birói hivatalos véleményyt készít, és azt a felsőbb bíróságnak — konoksági birság megítélése és kiszabása végett — beterjeszti. Csak ezen eljárás felel meg a fent érintett törvény rendelkezésének és intenciójának, mert az igazság kiszolgáltatásában minden bírónak bizonyos rendszert kell követnie, mely a törvény és igazság kiszolgáltatást gyorsítja és tökéletesíti.

A kir. ítélő Táblának az alperesek törvényes kérésétől eltekinteni, és a fent érintett törvény rendelkezését és intencióját félremagyarázni joga nem volt. Mint az államot hittel szolgáló felsőbb bíróságnak — a justitia érdekében — kötelessége volt, a peres kérdések érdemébe belebocsátkozni, és hogy ezt véghez vihesse, kötelessége volt egyuttal az előadó bírónak hivatalosan meghagyni, hogy az arányossági per hiteles kivonatát elkészítvén, azt a kir. Tábla tanácsának terjeszse be, mert perkivonat nélkül a legigazságosabb bíró sem mondhat törvényes és igazságos ítéletet. No de független birói testület, egyes független előadó bírónak nem parancsolhat mert ő is független és elmozdithatatlan, és mivel kényelmes életet kíván élvezni, tehát úgy dolgozik, a mint neki tetszik, mit fárasztaná magát polgárok bajaival, mint független bíró, egyszerűen helyben hagyja a törvényszék független bíró társainak az ítéletét, minek venne magának fáradságot, törvényes indokokat keresni és a pert kivonni, mikor a törvény őt erre nem kényszeritheti, mert ő független és elmozdithatatlan.

A fent előadottakból világosan kitűnt, hogy a kir. ítélő Táblának az ítélete, úgy alakjára, mint lényegére nézve, a szakértők és törvénytudók előtt egy tökéletlen mű, mely a justitia követelményeinek meg nem felel; hogy azon ítélet országos intézmények, világos törvények és osztó igazság ellen van hozva, és mivel az alperesek törvényes indokokon nyugvó kérelmeitől — mint felülvizsgáló felsőbb bíróság — minden törvényes indok nélkül eltekintett, és a törvénytudói ítéletet minden törvényes indok nélkül helyben hagyta, mi által igen nagy törvénytiszteltet követett el, kimutatva egyuttal, hogy az állam justitiájának megfelelő birói munkát végezni vagy nem akar, vagy nem tud.

Ha ezen három pernek a történetét a legfőbb justitiariusunk, a legigazságosabb koronás királyunk Ő Felsége olvasni fogja, (ami nem lehetetlenség), bizonyára mély fájdalommal érzéssel szomorodik meg az emberiség erkölcsének romlottsága felett; meg fog győződni, hogy azon birák, a kik neki hűséget esküdtek és esküvel megpecsételték, hogy a hozzájuk folyamodóknak törvényt és igazságot fognak kiszolgáltatni; hogy azon birák, a kiknek kenyeret adott és jövőjüket biztosította, épen azok, a kik az Ő királyi nevében és czimével, világos törvények ellenében — végzéseket és ítéleteket hozni bátorzkodtak, s ez által a leghűbb népek előtt népszerűtlenné tenni iparkodtak; hogy az ő czimével és nevében hű alattvalóitól a törvényes vagyont elszedvén, illetékteleneknek osztották ki; meg fog győződni, hogy ezen esküt szegő nagy bűnösök nem büntethetők, mert törvény szerint függetlenek és elmozdithatlanok,

meg fog győződni, hogy Magyarországon ilyen törvények és ilyen rendszer mellett, a justitiát tovább is kiszolgáltatni nem lehet; — meg fog győződni (O Felsőge, hogy a magyar állam rendezésének tökéletesítésére, valamint a justitia kezelésére is, alapos reformok szükségesek.

Ezen incidens után térjünk vissza a kir. tábla ítéletére.

Pongrácz Bálint és Jenő alperesek, vagyonuk egy részétől magukat megfosztva találván, a fent idézett ítélet által, azt, a már fent előadottak szelvényében, a méltóságos kir. Curia-ra felebbezték.

A méltóságos. m. kir. Curia, a kir. ítélő Tábla ítéletének azon részét, mely szerint a Pongrácz alpereseket 12 hold erdőterülettől megfosztotta, megváltoztatta, indokolván, hogy miután ők urbéri kárpótlást az országtól nem kaptak, nekik a 12 hold erdő kipótoltassék, és a mennyiben a kipótolandó erdő részbe favágások is történtek volna, a kár is megtéríttessék. Egyebekre nézve pedig a kir. ítélő Tábla ítéletét helyben hagyta.

Ezen kir. Curia ítéletének a szövegét is ide csatolta volna a szerkesztő, de iratai közül valahova elhányódott és nem akadhatott reá.

A kir. Curianak az ítélete, a kassai kir. Törvényszéknek elküldetvén, az, a kifogásolt előadó bíró által a felekkel oly végzéssel közöltetett, hogy miután most tél idején hó és hideg van, ha majdan a hó elolvad, akkor fog a végrehajtásról intézkedni.

Ezen végzést Pongrácz Bálint alperes a kir. Táblára felebbezte, kimutatván, hogy az eljáró bíró tél idején is, — fűtött hivatalos szobában dolgozván

— gátolva nem volt a végrehajtási határidő kijelölésében, mert a mérnök tél idején a térképről dolgozik, és először a térképen dolgozza ki a hiányok kipótlását, és csak ha a hó elolvad, fogja természetben kiigazítani; következésképpen kérte a közigazság kiszolgáltatás érdekében a végzést megsemmisíteni.

Ennek következése az lett, hogy a kir. törvényszék 1882. május 13-án kelt végzésében a helyszínére már nem a kifogásolt Ladomérszky birót, hanem Brösztel Simon birót küldötte ki, a kinek is meghagyta, hogy az ujonnan kinevezett mérnököt az erdei hiányok kiigazítása tekintetéből a határba bevezesse.

A kir. törvényszék 1882. okt. 4-én kelt végzésében határidőül november 20-ik napját tűzvén ki, ismét Brösztel Simon birót küldte ki, hogy Rónai Simon hites mérnökkel hitelesitse a működött mérnöknek erdőkiigazítási munkálatait.

A kir. törvényszék 1883. évi 6657. sz. a. végzése szösz szerint e következő:

6657.
1883. szám.

A kassai kir. törvényszék 1883. évi 6657. sz. végzése, melylyel Boldva-Lenke községe arányosítási és urbéri birtok szabályozása iránti perének végrehajtása tárgyában, a kir. ítélő tábla által 1883. évi 310. sz. alatt hozott végzésének végrehajtása megrendeltetik.

V.

Ezen végzés folytán Boldva-Lenke község arányosítási és urbéri birtok szabályozásának végrehajtása iránti ügyében a kir. ítélő Tábla által 1883.

évi 310. számú végzésével, illetve a kassai kir. törvényszéknek 1883. évi 3533. számú végzésével megrendelt eljárásnak – jelesen:

A végrehajtási kihatás folytán Vécsey András örököseinek kiosztott erdőrészben mutatkozó fahiánylat czimén ezen örökösök részére megállapított kárigény érdemleges elintézésére, a nevezett örökösök és a többi közbirtokosok között, a barátságos egyezség megkísértésének.

Az érintett kárigény birói eldöntésének czéljából, az iratoknál fekvő erdőbecsünek megvizsgálása és megvitatásának és célra nem vezetés esetében, a kir. táblai végzésben megrendelt erdőbecsünek szabályszerű fogatosítására nézve egyrészt Vécsey András örökösei, másrészt a többi közbirtokosok által választandó egy-egy szakértőnek, vagy pedig esetleges megegyezés folytán egy közös szakértő megnevezésének, továbbá a becsü módozatainak részletes meghatározásának, és az egyes birtokosok által a kihatás után birtokba vett erdőtagokban a zárlat figyelmen kívül hagyásával kivágott famenyiségek kinyomozásának.

Ugyszintén a volt földesuraság által a községi lakosok ellen támasztott, a mérnöki előmunkálatok fogatosítása alkalmával, a kívántató szekeres és kézimunkák nem teljesítéséből származtatott 116 ffrt 28 kr kárigény érdemleges birói elintézésének és e részben a barátságos egyezség megkísértésének.

Végre az eddig felmerült és a végrehajtási eljárás befejezésének sikerülése esetében az összes perbeli költségek birói megállapításának és arányos kivetésének eszközzésére, tárgyalási határnapul f.

1884 évi májushó 26-ik napja és következő napjai Boldva-Lenke község házához kitűzetnek, a melyre az összes érdekelt felek és községi lakosok, ez utóbbiak a községi bíró útján a törvényes következmények terhe alatt ezennel idéztetnek.

Egyuttal figyelmeztetnek a közbirtokosok, miszerint a perbeli költségek birói megállapításának czéljából, a felmerült vagy megállapítandó perköltségekről egy helyesen szerkesztett okmányokkal tárogatott és a tárgyalás alapjául elfogadható szükséges kellékekkel felruházott eleve elkészített költségkimutatást illetve számlát előmbe terjeszteni és egyuttal a kivetés eszközzése tekintetéből, egy szakértői mérnök jelenlétéről gondoskodni kötelesek.

Kelt Kassán, 1884. évi ápril hó 15-én.

(P. H.)

Brösztel Simon,
a végrehajtásra kiküldött tsvzéki bíró.

A fentirt törvényszéki végzést azért kellett ide iktatni, mert a lenkei három per történetében működő személyek jellemére tiszta felfogást fog nyújtani.

Ha tehát a tisztelt olvasó a törvényszéki végzést figyelemmel olvassa, mindjárt észreveendő, hogy abban a kir. ítélő Táblának bizonyos intézkedése véghez viendő; következő valami precedensnek kellett történnie. Igen is, az előtte tartott birói tárgyaláson, Pap János, a vezér közbirtokos a tagosítási pert huzni-halasztani óhajtván, a tárgyaló birónak egy kérelmet nyújtott be. Ezen beadványra Pongrácz közbirtokos a tárgyaló birónak a figyelmét a tagosítási perben lévő közbirtokossági egyezsége

utalván, a bíró a vezérnek kérelmét el nem fogadta és nékie visszaadta.

Ugyanakkor Halmi Károly, Vécsey András ügyvéde, ki akkor élő princípálisának meghagyásából, a fent érintett közbirtokossági egyezséget, saját kezűleg aláírta, a Vécsey árvák nevében egy kérelmet nyújtott be a tárgyaló bírónak, hogy az árvák részére kivágott erdő jutott, (holott az árvák erdei részöket már az előtt eladták a falusiaknak) azért kért intézkedést. A tárgyaló bíró per tu czimborája lévén az ügyvédnek, a kérelmet elfogadta és azt a kir. ítélő Táblára felterjesztette.

Ennek folytán lett hozva a kir. törvényszéknek fent idézett végzése, a melynek különös magyarázatát, a közbirtokosságnak a tárgyaló bíró előterjesztette.

A magyarázatból Pongrácz Jenő — a szerkesztőnek unokaöcscse — átlátván, hogy ezen eljárás a tagosítási pernek tovább huzására van intézve, a kivágott fa mennyiségére nézve (a melyet Vécsey József vágatott ki, s a melynek becsárát a Curia ítéleténél fogva ő tartozott megtéríteni,) az illető árvák ügyészével 150 forint lefizetésével kiegyezett.

Ezután következett a lenkei hármás per költségei számlájának bírói tárgyalása.

Pongrácz Balint a három per költségeinek fedezésére előlegezett tőkéről s azokuak 6% kamatairól szóló számlát hitelesen documentizálva előterjesztvén, a lenkei közbirtokosság a felszámolt tőkét elfogadta és a három per számlájába bevezette, azonban a kamatokat egészen kihagyta belőle, azon

oknál fogva, hogy a perek folyama alatt törvény szerint nem járnak.

Ezen előterjesztés után Pongrácz Bálint a közbirtokosság által előterjesztett perköltségek számláját el nem fogadta, mert annak lekötelezett kamatai kihagyattak, azért tehát a közbirtokosság hiteles jegyzőkönyvéből a bíró előtt felolvastatta azon részt, mely a kamatok lekötelezését tartalmazza; továbbá nyilatkozott, hogy a per számláját azért sem fogadhatja el, mert a törvény világosan rendeli, hogy az urbérrendezési per költségeit a földesurak tartoznak viselni, s a mennyiben ő B.-Lenkén nem földesur, mert urbérisége nincs, kéri a bíróságot, hogy az urbérrendezési per költségei, a tagosítási és arányossági per költségeitől elkülönítve állittassanak össze és vettessenek ki.

Ezek után a tárgyaló bíró a három per költségeiről szóló számlát helyben hagyván, a mérnöknek meghagyta, hogy nemesi kulcs szerint vesse ki.

Pongrácz Bálint ünnepélyesen kijelentette, hogy a birói végzést felebbezi.

Két hónapig várva-várt Pongrácz, mikor fogja referálni az előadó bíró a törvényszékre a b.-lenkei ügyet. Végre megsokalva a várakozást, úgy gondolkozott, hogy ezen — az újabb nemzedékből való — előadó bíró, nem lehetvén járatos a tagosítási és urbérrendezési perekben, ha jó lelkiismerete van, nem tud magának tanácsot adni, mi tévő legyen, azért késik a referádával; jó lesz tehát levélben kimutatni, mit rendel a törvény és igazság, bár észrevette, hogy a vezér közbirtokosra és ügyvéd czimborájára — mint valami tekintélyre — hallgatni

látszik. Így történt, hogy Pongrácz Bálint 1884. július 28-án egy levéllel megtisztelte az előadó bírót, melynek szövege szóról-szóra a következő:

„Különösen tisztelt tek. Tvszéki bíró Ur!

Meg fogja engedni nekem, hogy egész bizodalommal forduljak a tek. bíró urhoz, és a male informato giudice ad melius informandum — fogtam jelenleg pennámat a kezembe, úgy hiszem nem vendi sértésnek, ha azt mondom, hogy fiatalabb nemzedékből való és nem lehet annyi praxisa a tagosítási és urbérrendezési perekben, mint nekem, a 70-ik évben járónak, ki most a harmadik község rendezését járom; tehát az őszinteségemet nem fogja rosszra magyarázni, ha a lenkei, tagosítási, arányossági és urbérrendezési perekben történeteket nyíltan meg fogom magyarázni és egyszersmint megmutatom azon utat, melyen ezen ügynek haladnia kell.

A tek. bíró ur az e f. évi aprilhó 15-én kelt végzésben téves és nem törvényes intézkedést rendelt el, a midőn a lenkei közbirtokosságnak meghagyta, hogy a lenkei tagosítási, urbérrendezési és arányossági három pernek költségeit egy számlába foglalva terjeszsze be a bíróságnak; — úgy látszik, hogy a tek. bíró ur elfelejtette azt, hogy B.-Lenkén kétféle birtokosság van, egyik közbirtokosság, a melynek urbérisége volt, és másik, melynek semmi urbérisége nem volt; ezeket én a perbeli szóváltásaimban kimutattam, mit a felperes el is ismert, sőt a legfőbb bíróság is ítéletileg elrendelte, hogy azon birtokosoknak, kik urbériséget nem birtak, erdő illetőségek teljesen kipótoltassék.

Az 1836. évi X. tcz. és más törvények világo-

san rendelik, „hogy az urbért biró birtokosok urbérrendezését saját költségeiken tartoznak teljesíteni,“ tehát azon birtokosok, kik semmiféle urbéri terheket viselni nem tartoznak; következve oly birói intézkedés volt teendő, hogy az urbérrendezési perköltség a tagosítási perköltségtől elkülönítve terjesztessék elő a bíróság eleibe.

Míntha hallanám azon kérdést a tek. biró urtól: „hát hogy lehet a tagosítási és urbérrendezési per költségeit elkülöníteni és kivetni?“ igen egyszerűen; ezen két pernek költségei: mérnöki, ügyvédi és bírósági.

A mérnöki és ügyvédi költségek a határ területére, holdszám szerint, mint tagosítási költség; — a bírósági költségek pedig vagy tisztán urbérik, vagy tisztán tagosításiak, vagy vegyesek, — ezek a pernél lévő tárgyalási jegyzőkönyvek tartalmából kitűnnek, mennyibe kerültek, — ismét a közbirtokossági számadásokból fog kiviláglani a vegyes birói költség számadások, ugyanazon szerint, mint a mérnökiek, terület szerint kivetendők.

Az urbérrendezési költségek urbér hold aránya szerint, egyedül urbért biró birtokosokra vettetnek ki; a tagosítási s arányossági per költségeit — különbség nélkül — minden községi közbirtokos területi birtokának aránya szerint viselni tartozik; ez a törvényes gyakorlat és osztó igazság.

Még egy kérdést intézhetne a tek. biró ur hozsám, tudniillik: ki legyen az, ki urbéri költségeit, valamint a tagosítási perköltégeit is elkülönítve a bíróság eleibe be-terjesztetni köteles legyen?“ bizonyára nem

a közbirtokosság, mert a kétféle közbirtokosság érdekelt fél egymás ellenében, igazságos birónak érdekelt feleket a perben alkalmazni nem szabad.

Tudnia kell a tek. biró urnak, hogy a lenkei közbirtokossági igazgatók, mindig az urbért biró birtokosokból választattak, mert ők sokkal többen vannak; ezen igazgatók az erdei közös jövedelmek nagy részét az urbérrendezés költségeire fordították; ezek pedig, az urbért nem biró birtokosok egy részével közösek, tehát ez is aránykulcs szerint, — melyet a legfőbb bíróság megállapított nekik — visszatérítendő. — Továbbá ezen közbirtokossági igazgatók az urbérrendezési és tagosítási költségekre az általános kulcs szerint különbség nélkül az összes közbirtokosokra is kivették, tehát ezen kivett összegből az urbériség költségei, az urbériséget nem biró birtokosoknak is visszatérítendő. — Végre ezen igazgatók az urbérrendezési és tagosítási perek folytatására felvett kölcsönből is nagy részét az urbérrendezési költségekre fordították, és az e folyó év május 26-án tartott tárgyaláskor általános kulcs szerint minden birtokosra kivétel nélkül kivették, tehát az urbért nem biró birtokosoknak az őket illető részök visszatérítendő.

Ezen urbért biró birtokosság az e folyó év május 26-án olyan számlát terjesztett be a bíróságnak, mely fentebbiek szerint azt tartalmazza, a mi neki tetszett és hasznos volt és oly törvényt idézett, mely nem vonatkozhatik az urbérrendezési és tagosítási perekre, a járatlan bíróságot szántszándékkal tévutra vezetni igyekeztén. Ezen közbirtokosság — mint érdekelt fél, a lenkei urbérrendezési és tago-

sítási perek költségeinek kimutatásával és kivetésével nem volt alkalmaztatható.

Ha a tek. bíró ur bírói reputációját meg akarja menteni, kötelessége lesz a folyó év május 26-án tartott bírói tárgyaláson felmerült fontos körülményeknél fogva, egy új tárgyalási határidőt végzésileg elrendelni, mely végzésben kimondandó lesz, hogy a lenkei tagosítási és urberrendezési perek összes költségeinek tételről-tételre való kimutatására, ezen két per költségeinek egymástól való elkülönítésére és minden birtokosra birtok aránya szerint való kivetésére, a működő mérnök és közbirtokossági ügyvéd, a közbirtokosság költségére oly utasítással küldetnek ki, hogy az összes közbirtokossági számadásokat és jegyzőkönyveket a jelenlegi közbirtokossági igazgatótól átvévén és azokat a perhez csatolván, a peraktákból és közbirtokossági számadásokról a két pernek költségeit minden egyes tételekbe elkülönítve felvévén, és az alapot is — a melyből fedeztettek — feljegyezvén, a viszoulagos követelések kimutatásával együtt összeállítva, valamint ezen költségek, minden egyes birtokosra területi kulcsa szerint a kivetési lajstrommal együtt a bíróság elébe terjesztessenek elő, hogy azok a tárgyaláskor megbiráltathassanak és megítéltethessenek.

Még egy észrevételem van a Május 26-án tartott tárgyalásra nézve, ugyanis: a tek. bíró ur a kölcsön vett előlegezési tőkepénzeket megítélte, de a kamatokat mi oknál fogva nem? Ugy látszik, a tek. bíró ur ezen törvénytörvényeket, — ugymint: „Sicut se qui obligat ita et iudicium recipere tenetur. Contractus contrahenti-

bus legem ponit. Cum damno alterius nemo beari potest. Accessorium sequitur suum principale“ — elfelejtette.

Ezen törvényszabályok azért iktattattak be a corpus jurisba bölcs atyáink által, hogy a bírák azok szerint szolgáltatassák ki az igazságot, principale a tőke, accessorium a kamat, a ki a tőkét megítélte, köteles volt a lekötött kamatokat is megítélni.

A tagosítási és urbérrendezési perek, nem adósság követelő rövid lejáratu perek; ezen perekben minden egyes lépés költséggel jár, s tart folytonosan bevégeztéig; ha költség nincs, nem is indíthatók és nem is folytathatók; kölcsönt pedig kamat nélkül senki sem ád. Ezen perekben két különböző bíró nem hozhat ítéletet. Nevetséges dolog lenne, ha a tőkét a tagosítási bíró ítélné meg, a kamatokat pedig az adósságkövetelő per bírása.

Az urbért bíró birtokosság által a tárgyalás alkalmával felhozott törvény nem vonatkozik, de nem is vonatkozhatik a tagosítási és urbérrendezési perekre, mert azon törvény visszaható erővel nem bír, — filius ante patrem nem lehet; — a tagosítási és urbérrendezési törvények világosan rendelik, hogy ezen perek költségeit az illető bíró megbírálni és megítélni köteles. Ezen perekben nem követeltetik adósság, hanem előlegezett perköltség, melyhez kötve van 6^o/_o-tőli kamat, ezeket tehát megítélni kötelessége volt és lesz.

Mind ezek után a male informatio iudice, ad melius informandum tettem ezen lépést, kimutattam,

mi teendője van ezen perekben a tek. urnak, és pedig tettem azt absque iram et odio, és salvandi animam meam; de ha ezen ügyekben még egy törvényellenes végzést vagy ítéletet kapnék, akkor kényszerítve leszek ezen famosus három pernek történetét számtalan példányban kinyomtatva megörökíteni és az illető legfőbb köröknek ingyen kiosztani, hogy mindenki lássa, minő igazságszolgáltatás uralkodik Magyarországon.

Midőn végre őszinteségemért engedelmet kérnék, illő tisztelettel maradtam

Rudnokon, 1884. július 28-án

alázatos szolgálója
Pongrácz Bálint.

A fentírt levél nem aratott remélt sikert, mert a tárgyaló bíró a Pongrácz levelére nem is válaszolt és a tárgyalási jegyzőkönyvet öt havi időnek lejártá után sem terjesztette fel a kir. törvényszékhez; következésképp kényszerítve volt Pongrácz alperes a törvényszéki elnökhöz folyamodni és kérni, hogy az 1884. május 26-án tartott bírói tárgyalás jegyzőkönyvének a kir. törvényszéken való felülvizsgálatára és ítélet hozatalára — felebbezése folytán — határidőt kitűzni sziveskedjen.

Ezen folyamodás folytán Brösztel Simon kiküldött bírónak tárgyalási jegyzőkönyve, a kir. törvényszéki tanácsban tárgyalatván, az 1884. év december 24-én 3966/pol. szám alatt kelt, olyan végzést hozott, a melyben Pongrácz alperesnek a boldvalenkei hármas per költségeinek előlegezésére kiszolgáltatott kölcsöntőkék és azok 6% kamatai részére

megítéltetnek ugyan, de az alperesnek azon kérését, hogy az urbérrendezési perköltségek, a tagosítási és arányossági perköltségektől elkülönítve terjesztessenek elő, egyenesen visszautasította, azt hozván fel indokul, „hogy az urbérrendezési, tagosítási és arányossági perek költségeinek megkülönböztetését számszerűleg megállapítani lehetetlen, és az 1836. évi 12. törv. 14. §-a szerint az urbéri rendezés és tagosztályos elkülönítés az arányosítási pernek folyományát, kiegészítő részét képezi, és ezen összes költségek, tehát az elkülönítési költségek is, ugyanazon törvény 18. §-a szerint, a közbirtokosok által közösen viselendőknek kimondatnak.“

Ezen fentirt törvényszéki végzést, úgy a kir. Itélő Tábla tanácsa, valamint a kir. Curia tanácsa is, fentirt indoknál fogva magáévá tévén, azt helyben hagyta.

Itt kell előterjesztem Pongrácz alperesnek törvényen és osztó igazságon alapuló, mind a két felsőbb bíróságnak felterjesztett, alább olvasható felebbezésének indokait, hogy az olvasó közönség lássa, miszerint ezen hármass bíróság világos törvények és osztó igazság ellen hozott ítéletet.

Hogy tehát a tisztelt olvasó közönség mindezekről magának tudomást szerezzen, a szerkesztő ide iktatja az általa — mint alperes által — felebbezésében felhozott indokait.:

Az urbérrendezés és tagosítás ügyében kiküldött bírónak első kötelessége az urbérrendezési és tagosítási perek költségeire vonatkozó közbirtokossági számadásokat a közbirtokossági igazgatótól minden hiány nélkül átvenni és a három per cso-

magjához hozzá csatolni, mert ezen számadások a periratoknak kiegészítő részei, és mert azokból fog a bíróság az ítélet hozatalára alapot meríteni.

Továbbá tartozik az eljáró bíró a közbirtokosság költségén, a működő mérnököt és közbirtokossági ügyvédet kiküldeni és nekik meghagyni, hogy a perek összes irataiból és a közbirtokossági számadásokból, az urbérrendezési és tagosítási perek költségeit különlegesen szám szerint elkészítsék, és ezen perek költségeit minden egyes közbirtokosra kivétvén, a kivetési táblás lajstromokat az eljáró bírónak nyujtsák be.

Ezen intézkedések azért szükségesek, mert ezen kiküldöttek nem érdekeltek felük, és azért is, mert egyedül ezeknek munkálataikból lesz képes a kiküldött bíró törvényen és osztó igazságon alapuló bírósági munkálatot végezni.

A két kiküldöttnek törvényes eljárása következő: legelőbb is két lajstromot készítenek, az egyiknek a czime „Urbérrendezési perköltségek“, a másikkaknak a czime: „Tagosítási és arányossági perköltségek.“ Azután előveszik a hitelesített földkönyvet és abból kijegyzik maguknak, az összes urbériség hány holdból áll, és ezen összeget a lajstrom fejére felírják; és ugyanezt teszik az összes nemesi birtokkal is és feljegyzik, hány holdból áll az összes nemesi birtok.

Ezek után előveszik az összes peractákat és a közbirtokossági számadásokat, s legelőbb az összes bírói perköltégeket hozzák tisztába. Az első bírói actus, a működő mérnöknek a tagosítandó és urbérelig rendezendő község határába való bírói be-

vezetése, ez közös költség lévén, a fentirt területi kulcs szerint — mely egyedül törvényes és igazságos — ekképen osztassék két részre: mondjuk pl. hogy az összes urbéri terület 300 holdat, az összes nemesi birtok 600 holdat tesz. Ezen első birói eljárási költség összegének mennyiségét a kiküldöttek kikeresik a közbirtokossági számadásokból; ott megtalálják, mennyit fizetett a közbirtokossági igazgató; mondjuk példaképen, hogy 30 frtot fizetett, mely összegből a fentirt területi kulcs szerint a 300 hold területre esik az urbérrendezési lajstromba beirandó 10 frt, a tagosítási lajstromba pedig 600 hold után 20 frt, mely a mérnöknek birói bevezetése czim alatt léssen beirandó. A második birói actus a combinatorium birói hitelesítése; ez is közös költség, ez is a fenti kulcs szerint két részre osztatik el és ugyanazon czim alatt a két lajstromba beiktattatik; és így a két kiküldött végig megy a birói tárgyalásokon az elsőtől kezdve a legutolsóig. A birói tárgyalások jegyzőkönyveinek tartalmából látni fogják a kiküldöttek, vajon vegyes volt-e a birói tárgyalás, vagy sem? ha vegyes, fentebb jelölt kulcs és mód szerint elválasztva egymástól beiktatják a két lajstromba; ha a birói tárgyalás nem volt vegyes, hanem tisztán urbéri, vagy tisztán tagosítási vagy arányossági, úgy tisztán az egész tárgyalási költség a közbirtokossági számadások szerint azon lajstromba iktatandó, a hova tartozik, s így, ezen mód és kulcs szerint, egymástól elkülönítve tisztába hozzák az összes birói költségeket.

Ezek után a mérnöki, becslési és kölcsönvett pénzek, valamint a közbirtokossági ügyvéd összes

költségei, a közbirtokossági számadásokból kiszedeten, minthogy azok is közösek, a fenti kulcs és mód szerint a fent említett két lajstromba bevezetnek és tisztán készen lesz az urbéri per, valamint a tagosítási és arányossági per költségeinek igazságos és törvényes, egymástól elválasztott kimutatása.

Ezek után a fent jelzett két kiküldött egyén készít két kivetési táblázatot, egyet az urbériségi lajstromban foglalt összes költségekre nézve, a másikat pedig a tagosítási lajstromban foglalt költségekre nézve.

Az urbérrendezési költségeket minden egyes földesurra a volt urbéri hányadának területi kulcsa szerint kivetí, és a kivetést a táblázatba beírja, s ugyanígy jár el a tagosítási lajstromba foglalt költségekkel is; minden egyes közbirtokosra, birtokának területi kulcsa szerint kivetí és a kivetési táblázatba beírja. Ezen két kivetési táblás kimutatást, az urbérrendezési és tagosítási elkülönített költségeket magában foglaló két lajstrommal együtt, a kiküldöttek az eljáró bíróságnak megvizsgálás, megítélés és végrehajtás végett beterjesztik.

Ezek után a bíróság birói tárgyalásra határidőt tűz ki, a tárgyaláson bemutatván a két lajstromot és a táblás kivetést is, s minden egyes földesurral és minden egyes közbirtokossal a perköltségekre beadott kivetési táblázatok szerint számot vetvén, a tartozásban lévöket is hányadba elmarasztalja és a követelésben lévök részére végrehajtást rendel, és végre, bevégezvén birói teendőjét, a perek csomóját a pertárba téteti által.

A fentirtak szerint Pongrácz Bálint alperes ki-

mutatta, hogy kell egy államot hiven szolgáló bírónak az urbérrendezési költségeket a tagosítási költségektől elválasztva, törvényen és igazságon alapuló perköltségeket összeállítani. Kimutatta azt is, hogy a három bíróságnak ítélet alapjául szolgáló indoka, „hogy az urbérrendezési és tagosítási perek költségeinek megkülönböztetését, számszerűleg megállapítani gyakorlatilag kivihetetlen“ légből kapott hamis állítás.

Felebbezésében Pongrácz alperes kimutatta azt is, hogy az 1836. évi 12. törv. 14. §-a, valamint 18. §-a is az ellenkezőt bizonyítja, mert ezen törvény, mely az 1836.: 10. törvénynek — mely az urbér rendezéséről szól — a folytatása: ezen 1836. évi 10. törv. világosan mondja, hogy az urbérrendezési perköltségeket egyes egyedül a földesurak tartoznak fizetni.

Ezen 1836.: 10. törvényt azért hozta létre az országos törvényhozó testület, hogy a meghódított, részrehajló és bosszuálló birák, ne háriítsák oly birtokosokra az urbérrendezési perköltségeket, a kik nem földesurak és semmi urbériséggel nem bírnak, mert tiszta dolog, hogy az urbériségnek csak egyedül a földesuraság vette hasznát; neki járt a jobbágy ur munkákat végezni, ő vette fel az urbéri kárpótlást, és a földesuraság vette fel — a földkönyv szerint — 113 hold maradvány szántótöld és rétnek a hasznát, mely ötezer frt értéket képvisel.

Kimutatta azt is Pongrácz alperes, hogy a boldvalenkei határba Kőszög pusztája van befoglalva, s hogy ennek birtokosai semmi urbériséget nem bír-

nak; hogy oly törvény az ország törvényei között nem létezik, mely ezen pusztai és más birtokosokat az urbérrendezési perköltségek viselésére kötelezné; de az osztó igazság és a birói eskü is parancsolja a birónak, hogy a törvény és osztó igazság szerint hozzon ítéletet; tehát kötelessége volt a kir. ítélő tábla biróságának Pongrácz alperes felebbezését figyelmesen átolvasni, s ha azt tette volna, megértette volna, hogy a törvényték által felhozott indok igaztalan és hamis, és kötelessége volt a törvénytéki ítéletet megváltoztatni és azt odautasítani, hogy a felebbezőnek törvényes kimutatása szerint, a kérdéses perekben, az urbérrendezési perköltségeket, a tagosítási és arányossági perköltségektől — törvényes területi kulcs és szám szerint — elválasztva készíttesse. De a független és elmozdithatlan bíró úgy jár el, a hogy neki tetszik, minek olvasta volna a felebbezési czáfoló indokokat, mikor az munkába kerül!

A kir. ítélő tábla a kir. törvényték ítéletét helyben hagyván, Pongrácz alperest mintegy 200 lrtig megkárosította. illetve ezen összegtől megfosztotta, mert a perköltségek számlájába a birói díjak költségei 723 lrt-ra, a birói tartás költségei pedig 838 frt 77 krt-ban vannak kiírva, tehát 1561 frt 77 krt-ra rugnak a birói összes költségek. A pernél lévő számtalan birói tárgyalások jegyzőkönyvei tanúsítják, hogy azokból $\frac{7}{10}$. rész bizonyosan az urbérrendezési dolgokba és $\frac{3}{10}$. rész a tagosítás ügyében történt; ha már most a fenti költség összegét a fent érintett aránykulcs szerint elosztom, az urbérrendezésére fordított összes birói költség

lesz 1093 frt 27 kr; a tagosítási és arányossági per összes birói költség pedig lesz 468 frt 50 kr. Ezekből tehát kitetszik, hogy Pongrácz alperes csak ezen egyetlen egy tételnél 200 forinton felül károsított, hát a huszesztendei erdei haszonvételtől — gubics, makktermés és erdei kihágásokból befolyó pénz — melynek nagyrészét az urbérrendezésre fordította a földesuraság. Ezen közjövedelem (909 frt) a perköltségek számlájába közjövedelmi czimen van beiktatva; ha ezen két tételt összevesszük, bizonyára meggyőződik a tisztelt olvasó, hogy Pongrácz alperes 200 forinton felül van károsítva a kir. tábla által hozott törvényellenes ítélet által.

Ezen fentirt kir. ítélő táblai ítéletet Pongrácz alperes felebbezte a kir. Curiára, felebbezésében hivatkozva a már a kir. táblára felterjesztett indokaira, megtoldotta még azzal, hogy ezen kir. tábla már az arányossági perben hozott ítéletben megosztotta a fentirt alperest 12 hold erdőtől, és a földesurak jobbágynak ajándékozta, de a magyar curia birósága azt az alperesnek vissza adni parancsolta, azon oknál fogva, hogy az alperesnek Boldvalenkén nem lévén urbérisége, ő a földesurak jobbágynak erdőt adni a magáéból nem tartozik; mert a földesurak vettek fel az urbéri kárpótlást és most ismét az urbérrendezési perköltségeket a nyakába róná a kir. tábla, helyben hagyván a törvényszéki ítéletet, most ismét ki akar venni az alperes zsebéből egy pár száz forintot és a földes uraknak adni, holott az alperes sem urbéri kárpótlásban, sem a 113 holdat tevő és 5000 forintot képviselő maradvány szántóföld és rétből kárpótlást nem kapott. Kérte tehát a kir. Curia

biróságát, hogy a fent érintett erdőre vonatkozó curiai ítéletnél fogva — per analogiam — ítéletileg mondja ki, hogy Pongrácz alperes nem tartozik urbérrendezési költségeket fizetni, mert az 1836.: 10. tcz. világosan mondja, hogy az urbérrendezési költségeket egyedül a földesurak tartoznak viselni, továbbá, a mennyiben az új nemzedékből való alsóbb bíróságok az urbérrendezési és tagosítási ügyekben járatlanok, kérte, hogy az alsóbb bíróságok által hozott két ítélet megváltoztatásával a törvényszéknek hagyja meg, hogy az alperes által felebbezésében felhozott törvényes és igazságos mód szerint az urbérrendezési költségeknek a tagosítási és arányossági per költségeitől szám szerint való elkülönítését vegye fogamatba; felhozta ugyan azt is az alperes, hogy az alsóbb bíróságok nagy lejtőre léptek, midőn az 1836. évi 10. törvényt, melyet egy országnak törvényhozó testülete hozott létre, törvényellenes ítélettel eltörölni bátorzkodtak; no de független és elmozdithatlan birónak minden szabad!

Ezen fentirt felebbezést a kassai kir. törvényszék 1885. augusztus 13-án felterjesztette; erről értesítve lévén az alperes, béketűrőssel várta a kuria ítéletét, de miután négy hónap lejártával sem történt semmi a peres ügyben, tehát 1885. nov. 13-án kelt folyamodásával Perczel Béla ő nagyméltóságához, mint a magyar kir. Curia főelnökéhez fordult és kérte, lenne oly kegyes a 29 éves boldvalenkei urbérrendezési és tagosítási ügyben beadott felebbezésének megvizsgálása céljából a birói tárgyalást elrendelni.

Alperes ezen fentérintett folyamodására, 1885.

december 31-én kelt következő hátiratott kapott: „Folyamodó ur kérelme, miután a szorgalmazott urbéri per a kir. Curiához eddig fel nem érkezett, figyelembe nem vétetett.“

Képzelteti magának a tisztelt olvasó, azon érzést, mely a szegény folyamodó kebelében forrt, midőn egy 29 éves perben a beterjesztett felebbezés Kassáról Budapestig 5 hónap alatt — a birói függetlenség miatt — nem érkezhetett meg rendeltési helyére.

Ha tehát Pongrácz alperes célzott akart érní, ismét folyamodnia kellett az igazságügyi miniszterhez. A folyamodás szóról-szóra e következő:

Nagyméltóságú igazságügyi miniszter ur! Kegyes uram! A boldvalenkei tagosítási és urbérrendezési 29 éves perben, a tek. kassai kir. törvényszék, valamint a tek. ítélő tábla is, a perbeli költségekre nézve, — világos törvények, osztó igazság és országos birói gyakorlat ellenében, több száz forintra menő összegig, alólírottat és társait elmarasztaló végzést hozott.

Alólírott mind a két végzést ügyvéde által semmiségi panaszszal a méltóságos Curiára felebbezte.

A kassai tekintetes kir. törvényszék felebbezésemet mult év augusztushó 13-án 6222 szám alatt kelt végzésében elfogadván, azt a budapesti kir. ítélő táblára felterjeszteni elrendelte.

Ezen lentírt végzés folytán szentül hittem, hogy három hónap alatt a felebbezésem, a méltóságos kir. Curiához megérkezett; azért tehát felfolyamodtam a nagyméltóságú kir. curiai fő-elnök urhoz, hogy legyen oly kegyes, a lentérintett tagosítási és urbér-

rendezési perben a felebbezésem birói tárgyalását elrendelni.

Ezen fentemlitett folyamodásom folytán a múlt év december 31-én a nagyméltóságú kir. Curiái főelnök ur 934. szám alatt kelt következő hátiratával engemet értesíteni kegyes volt: „miután a fent érintett per a kir. Curiához eddig fel nem érkezett, figyelembe nem vétethetett.“ — Tehát fájdalom! öt hónap alatt Kassáról Budapestre nem érkezhett a 29 éves tagosítási és urbérrendezési perben általam beterjesztett felebbezésem a méltóságos kir. Curiára.

Nagyméltóságú igazságügyi miniszter ur! Kegyes uram! alázatos tisztelettel esedezem, legyen oly kegyes intézkedni, hogy azon, most már 29 éves fent érintett perben beterjesztett felebbezésem, a méltóságos kir. Curiára valahára felterjesztessék. Alázatos tisztelettel maradtam Jánosiban, 1886. január 17-én Nagyméltóságodnak alázatos szolgája Pongrácz Bálint, b.-lenkei közbirtokos.

E folyamodásom a következő hátirattal érkezett vissza: A kassai kir. tvszék elnökétől. 335./eln. 886. sz. Ezen, a nagyméltóságú m. kir. igazságügyi minisztériumnak f. évi febr. hó 24 én 4531/I. M. sz. a. kelt rendeletével hozzám áttett kérvény kézbesítése mellett folyamodót értesitem, hogy a boldva-lenkei tagosítási és urbérrendezési periratok a vezetésem alatti kir. tvszék által folyó évi február hó 16-án 981./p. 886. sz. alatt a budapesti kir. ítélő tábla útján a nagyméltóságú m. kir. Curiához felterjesztettek. Kassán, 1886. márczius 2-án. Kéler József, kir. tvszéki elnök.

Ezen fentirt folyamodás azt eredményezte, hogy alperesnek fentjelzett felebbezése a m. kir. Curiaira megérkezett, és az csakugyan a király ő Felsége nevében hozott ítéletet, mely így hangzik:

35. urb./886. sz. Ő felsége a Király nevében! a magyar kir. Curia Vécsey József felperesnek, Boldva-Lenke községe több közbirtokosai s urbéri lakosai ellen, arányosság, urbéri rendezés és tagosítás végrehajtása iránt, a kassai kir. törvényszék előtt folyamlatba tett, s ugyanott az 1884. évi deczemberhó 24. napján 3966. sz. a. kelt végzéssel elintézett és többeknek felebbezésére a budapesti kir. ítélő tábla által 1885. évi májushó 11. napján 102. sz. a. kelt végzéssel ellátott ügyét, Pongrácz Bálint közbirtokos felebbezése folytán 1886. évi áprilhó 6-ik napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vevén következő végzést hozott: A kir. ítélő táblának végzése nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig a mindkét bíróság által fölhozott indokokból helyben hagyatik. Budapest, 1886. áprilhó 6-án. Szabo Miklós s. k. Nagy Samuel s. k. (P. H.)

V.

3707. p./886. sz. Ezen kir. Curiai végzés hivatalos másolatban az illető feleknek ezennel kiadatik. Kir. törvényszék Kassán, 1886. június 16. Horváth, h. kir. tvszéki elnök. (Jegyző neve olvashatlan.) P. h.

Mielőtt ezen Curiai ítéletet megbirálnók, szükséges, hogy fogalmunk legyen a 2., 3. és 4. fokú bíróságoknak hivatalos kötelelességeiről.

Minden rendezett államban azért alkottattak

felülvizsgáló bírák, hogy az állam polgárai rendezetlen és törvénytelen bírói eljárások által vagyokban kárt szenvedni ne legyenek kénytelenek, mert akkor justitia nem volna az államok alapja.

Ezek folytán minden egyes felülvizsgáló bírónak kötelessége az első eljáró bírónak a peres ügyben való eljárását hitelesen, alaposan, körülményesen és törvényesen megvizsgálni, ha valjon azon első bíró a kérdéses ügyben a justitia követelményeinek megfelelően, rendszeresen és törvények értelmében járt-e el? ítéletének indokai törvényen és osztó igazságon alapulnak-e? nem hagyta-e figyelmen kívül a peres feleknek törvényen és osztó igazságon alapuló kérelmeit? nem kerülte-e el a figyelmét az első bírónak oly körülmény, mely az ügynek más fordulatot adott volna? a törvény értelmének helyes magyarázatot adott-e? minthogy pedig minden egyes bíró, tehát a felülvizsgáló bíró is, az állammal eskü formába foglalt és kötelezettségeit magában tartalmazó szerződést kötött, kötelessége a felülvizsgáló előadó bírónak megvizsgálni azt is, hogy valjon az első bíró megfelelt-e az állami kötelezettségnek, mert minden rendezett államban az alsó bíró a felső bírónak van alárendelve; subordináció nélkül rendezett állam nem létezhetik, azért is az előadó vizsgáló bírónak a fent előterjesztett vizsgálatról szóló hiteles kivonatot elkészíteni és azt a felülvizsgáló tanácsnak betérjeszteni eskü szerinti kötelessége.

Tisztelt olvasóm! Ha mostan a fentirt kuriai ítéletet törvényesen és igazságosan bíráljuk, ugyanazon törvénytelen eljárásra bukkanunk, a melyet már a kir. táblai ítélet elbírálásában felhoztunk. —

Ezen bíróság sem vett magának fáradságot Pongrácz alperes által, telebbezésében felhozott, a két ítélet megváltoztatására szolgáló indokait átolvasni, mert ha átolvasta volna, vagy megváltoztatta volna a két ítéletet, vagy törvényes indokokkal kellett volna megczáfolnia az alperesnek indokait, de egyiket sem tette; ebből láthatni, hogy sem a kir. ítélő tábla, sem a Curia, a Pongrácz alperes felebbezésében benyújtott indokokat nem olvasta. Hiszen a Curia bíróságának az előadója független bíró, ki alsóbb bírákkal solidaritást vall. Legkönnyebb kimondani: „Az ítélet indokainál fogva helyben hagyatik.“ De hát kérdést tehet az olvasó, minő ítéletet kellett volna hozni a Curiának? E következőt: „A hármass perben a két rendű bíróság által hozott ítéletnek azon része, mely a hármass per költségeire kölcsön felvett pénzekekről szól, helyben hagyatik; azon része, mely a hármass per költségeinek különleges összeállítására vonatkozik, megsemmisittetik és a kir. törvényszék oda utasittatik, hogy az alperes által felebbezésében kimutatott birói eljárás szerint, a három per költségeinek elkülönítését és kivetését kötelességének tartsa. I n d o k o k: A törvényszabály azt mondja: „Judex non de lege, sed secundum legem judicare tenetur,“ — a bíró nem a törvény felett, hanem a törvény betüje szerint tartozik itélni. Az 1836.: 10. törvény világosan mondja, hogy „az urbérrendezési költségeket egyedül a földes urak tartoznak viselni,“ tehát kötelessége lett volna ugy az első mint a második bíróságnak a szerint eljárni, hogy oly compossessorok, kik nem földesurak, ezen teherviseléssel ne sujtassanak, annál is inkább, mert

az alperes felebbezésében kimutatta azon eljárás módját, miképen szokta egy törvénytudó bíró, az urbérrendezési per költségeinek a tagosítási per költségeitől való számszerinti törvényes elkülönítését és kivetését eszközölni; innen következik, hogy a kir. törvényszék ítéletének indoka valótlan és légből kapott.

Régenten a kir. táblai és curiai bírák az ugynevezett juratusokat — kik a kir. táblának hiteles jegyzői valának — tartották saját költségökön, kik az előadó bíráknak a perkivonatokat készítették, melyeket a tanácsülésekben felolvastak és azokból hozta a tanács az ítéleteket. Most már a független előadó bírónak erre szüksége nincs, pedig a már előbb előadottak szerint, perkivonat nélkül — mely a species factit előtűntetné — törvényes és igazságos ítéletet egyetlen bíróság sem hozhat.

Ezen fent előadottak után bőven szerezhett magának tudomást arról a tisztelt olvasó, hogy a három bíróság világos törvények ellen hozott ítéletet, és hogy ezen ítélet által Pongrácz alperes 300 forint erejéig megkárosítottatott illetőleg megfosztatott.

Minthogy ezen curiai ítéletet az alperesnek megváltoztatni nem mutatkozott mód, kénytelen volt megnyugodni, és azt szorgalmazni, amit részére a három bíróság megítélt; megítélte pedig a három bíróság a boldvalenkei urbérrendezési, tagosítási és arányossági perek folytatására szükségelt, szerződésileg lekötött és az alperes Pongrácz által előlegezett kölcsön tőkét és az azok után járó 6% kamatokat.

Azért is, hogy az érdekelt alperes, 29 év előtt

kölcsön adott pénzéhez valahára hozzájusson, legelőbbin kétszer folyamodott a törvényszéki elnök Kéler József urhoz, a kitől kérte, hogy a fentirt curiai ítélet végrehajtására törvényszéki bírót kiküldeni és határidőt kitűzni sziveskedjen; de miután ez eredménytelen volt, kénytelenítve lett tehát az igazságügyminiszterhez folyamodni; a miniszterhez is kétszer folyamodott, mind a kétszer ugyanazt kérte az alperes, hogy a 29 éves hármas perben a kir. Curia által hozott ítélet végrehajtására a kaszai kir. törvényszéktől egy bíró kiküldését és határidő kitűzését elrendelni kegyeskedjék; ezen folyamodásokat sem érte siker. Végre ötödször folyamodott Ő Felségéhez. Ezen folyamodás beadása után azt olvasta folyamodó alperes a lapokból, hogy Kovács Kálmán miniszteri tanácsos nyugalmaztatott, de kérésének akkor sem volt már sikere. Tehát hatodszor is folyamodni kényszerült. De ezen folyamodását a minisztertanács elnökéhez Tisza Kálmán ő excellentiájához nyújtotta be, és ezen folyamodása sikert aratott, mert a törvényszéki elnök értesítette alperest, hogy a Curiai ítélet végrehajtására Brösztli Simon törv. bíró lett kiküldve és a tárgyalás a törvényszéki épületbe 1886. nov. 8-ik napjára lett kitűzve.

Ezen fentirt napon és helyen Brösztli Simon törvényszéki bíró által véghez vitt birói eljárásról miveleteiről — ismétlések kikerülése tekintetéből — csak későbbin, az alperesnek az igazságügyi miniszterhez benyújtott folyamodásában fognak előadatni a szerkesztő által, most csak röviden kell összevonnom a teendőket, hogy az életpályám addig

be ne végződjön, míg feladatomat meg nem oldottam.

Ennek folytán értesítenem kell a tisztelt olvasót, hogy Brösztl törvényszéki bíró oly páratlan törvénytelenül járt el a curiai ítélet végrehajtása ügyében, hogy Pongrácz alperes kényszerítve volt eljárását a kir. törvényszékre felebbezni, mely febbezésben kimutatta mind azon törvénytelenégeket, melyeket ezen végrehajtó bíró véghez vitt. A kir. törvényszék azonban a tárgyaló bíró ezen eljárását helyeselvén és magáénak fogadván, a végrehajtást el is rendelte.

Ennek folytán az alperes a kir. törvényszéknek e tárgyban hozott végzését febbezte a kir. ítélő táblára. Ezen febbezése folytán a tek. ítélő tábla következő ítéletet hozott:

Másolat. 72/polg. 87. sz. Ő felsége a Király nevében a budapesti kir. ítélő tábla, a boldvalenkei közbirtokosoknak az ottani urbéresék ellen folytatott urbéri rendezés, tagosítás és arányosítás iránti perében a végrehajtás folytán telmerült költségfelosztás iránti perében a kassai kir. törvényszék előtt folyamatba tett és az 1886. évi decemberhó 23-ik napján 797. szám alatt hozott végzést, Pongrácz Bálintnak és Grajzinger Józsefnek 1887. februárhó 5. és 10. napján 857. és 993. szám alatt közbetett febbezése folytán az 1887. évi márcziushó 22-ik napján tartott nyilvános ülésében vizsgálat alá vévén, következő végzést hozott: A föbbezett végzést megváltoztatja s pedig 1-ször, az arányosítási, tagosítási és urbérrendezési költségben való részesülésre nézve megállapítja, hogy ennek alapjául minden föl-

desuri birtokosnak azon birtok mennyisége szolgál, melyet a szántó-, rét-, legelő- s erdő földben az arányosítási és urbéri rendezési per folytán kikapott, hozzá adva ehhez azon egész birtokmennyiséget, mely volt jobbágysági részére a rendezés folytán kiadatott. 2-szor. Ezen részesedési arány szerint az egyes birtokosok által a költségre tett előlegezések után járó kamatot oly módon rendeli számíttatni, hogy minden egyes előlegezett összegből azon rész, mely a költségben való részesedés aránya szerint az előlegezése esik, elkülönítettvén, ettől kamatszámításnak helye nincs, az ezen felül előlegezett résztől azonban minden előlegezett tétel után külön az előlegezés napjától 6^o/_o kamat számíttassék. — Mihez képest utasíttatni rendeli a végrehajtató bírót, hogy ezekhez alkalmazottan az egyenkénti leszámolást minden egyes birtokossal ejtse meg, a részére járó, vagy általa teljesítendő fizetések összegeit számszerűleg állapítsa meg, s az eredményhez képest a közbirtokossági igazgató által eddig már bevett összegeket az illető jogositottaknak fizesse ki, a még befizetendő összegekre nézve pedig egyenként határozza meg azt, hogy ki és kinek mennyit s mennyi idő alatt köteles fizetni. I n d o k o k : A volt földesuri birtokosok az 1832—36. évi tcz. értelmében az urbéri rendezés költségeit viselni tartozván, ebből önként következik, hogy azok, kiknek majorsági birtokaikhoz 1848. évig jobbágy birtokok is tartoztak, az arányosítási s tagosítási költségen felül az urbéri rendezés költségeit, vagyis a volt jobbágyaik kezén maradt egész birtokmennyiségére eső rendezési költséget fizetni kötelesek. A költségben való

részesedésnél tehát alapul nem azon kulcs szolgál, mely szerint egyes birtokosok, a felosztandott erdő- és legelő földekből, vagy bármi más közösségekből részt kaptak, hanem ennek eredménye t. i. birtokmennyiség, melyet ők maguk és volt jobbágyaik a rendezéssel nyertek s birtokba vettek. Az egyes birtokosok által a költségre előlegezett összegek kamatjára nézve ezen kir. ítélő táblának 102/85. sz. a. végzése nem akként értelmezendő, mintha a kamat a legrégibb előlegezésektől nem lenne számítható, hanem az 1832—36. XII. tcz. 18. §-a értelmében akként, hogy az előlegező birtokos javára az előlegezett összegnek azon részétől, mely általa fizetendő volt, kamat nem számítható. Változván e szerint az egyénekenkénti kiszámítás alapja, a költségben való részesülés megállapítása iránti újabbi eljárást elrendelni s újabb végzés hozatalára a végrehajtható bírót utasítani kellett. Budapesten, 1887. márcziushó 22-én. Vajkay Károly, elnök s. k. Kereszt-szeghy Lajos, előadó bíró. (P. H.)

Végzés.

2385./polg.87. sz. Ezen m. kir. ítélő táblai végzés hivatalos másolata az érdekelt felekkel közöltetik azzal, hogy azon végzés értelmében eljárás foganatosítása iránt később fog intézkedés tétetni. — Kir. tvszék Kassán, 1887. áprilho 29. Kéler József, kir. tvszéki elnök. Juhász, jegyző. (P. H.)

Ezen fentirt kir. ítélő tábla ítélete a kir. törvényszék ítéletét egészen megsemmisítette és indokait pontról-pontra felhozván, kimutatta, miképen kell a fentirt kuriai ítéletet végrehajtani.

Ezen ítélet tartalmáról értesítettvén az alperes, ismét a törvényszéki elnökhöz fordult, kérvén őt, hogy a fentirt kir. táblai végzésnek betű szerinti végrehajtására törvényszéki bírót kiküldeni, és háttáridőt kitűzni sziveskedjen; de ezen kérésére oly hátiratot kapott, hogy majd intézkedés végett által fogja tenni a kir. törvényszékhez.

Eunek folytán újra folyamodott az alperes az igazságügyi miniszter urhoz, a bíró kiküldés és háttáridő kitűzés végett. Ezen folyamodás másolata e következő:

Nagyméltóságú igazságügyi miniszter ur!
Kegyelmes Uram!

Mielőtt sérelmes panaszomat elősorolnám, szükségesnek tartom a történt dolgokat — a species factit — hiteles kivonatban előadni, hogy Nagyméltóságod saját szemeivel láthassa panaszom igaz voltát.

A boldvalenkei tagosítási-urbérrendezési és arányossági perben, csak a három per költségeinek hiteles összeállítása, azon költségeknek a területi kulcs szerint minden egyes birtokosra való kivetése és biróilag leendő behajtása van egyedül hátra. Mint-hogy pedig én alólirt lekötelezve valék, a lenkei közbirtokosságnak, a fentirt hármas per költségeire 6% kamat mellett a szükséges pénzt kiszolgáltatni; következésképp a hitelezett tőkepénzeimről és azok kamatairól szóló hiteles kimutatást, a kir. törvényszékre előterjesztvén, kértem a tőke és kamat összegét — mely 1799 frt 28 krt tesz — részemre megítéltetni.

A királyi törvényszék, a kir. ítélő tábla és a kir. Curia bírósága, ugy az előlegezett tőkét, mint

az ezek után járó 6% kamatokat is, részemre megítélték.

Ezen három egyforma ítéletnek végrehajtására kértem határidőt kijelölni, és pedig tavaly kétszer folyamodtam a törvényszéki elnökhöz, kétszer az igazságügyi minisztériumhoz, egyszer Ő Felségéhez, végre hatodszor folyamodtam a m. kir. minisztérium tanácsához, és csak ezen legutóbbi folyamodásomra — nyolcz hónap lejártával — kaptam a kir. törvényszéktől végzést, a melyben a kir. Curia ítéletnek végrehajtására, kebeléből Brösztel Simon bírót kiküldvén, tárgyalási határnapul mult év november 9-ét tűzte ki.

Itten — *intra parentesim* — szükségesnek tartom előadni, hogy én alólirt az arányossági per folyamán, a törvényszéki elnök és előadó bíró társa ellen fegyelmi keresetet magam költségén elindítván, őket, mint bírói esküt megszegőket megbüntetni kértem; de mivel a fegyelmi törvényben ezen bűnre nincs büntetés szabva, nem lettek büntetve; de engemet sem büntethetett a fegyelmi bíróság, mert panaszom igaz volt.

Ez tehát azon *lapis offensiois*, a melyért nekem a tárgyalási határidőért mult évben hatszor kellett folyamodnom; ez azon ok, a melyért a törvényszéki elnök és társai folytonos gyűlöléssel viseltetnek irántam, a melyet bírói törvénytelen eljárásaikkal tényleg ki is nyilvánítják.

Brösztel Simon a végrehajtásra kiküldött bíró, világos törvények és osztó igazság ellenében járván el: kényszerítve voltam eljárása ellen felebbezésemet a kir. törvényszékre benyújtani.

A benyújtott felebbezésemben kimutattam azt, hogy a tárgyaló bíró megparancsolta a működő mérnöknek, hogy a nekem a három bírósági testület által megítélt 1799 frt 28 kr pénzüsszezből 934 frt 96 krt vonjon le, és csak a megmaradt részét vegye kivetés alá; — kimutattam azt is, hogy azon bíró a működő mérnöknek megparancsolta azt is, hogy az egész urbér területéből csak a felét vegye kivetés alá; hogy a nemesi birtok területére annál nagyobb teher háramolhassék: jól tudván az előadó bíró, hogy az alólirottanak semmi urbérisége nincs; — kimutattam azt is, hogy a végrehajtásra kiküldött bíró megparancsolta adósaimnak, hogy a reájok kivetett tartozásaikat, Gedeon Lajos volt közbirtokossági igazgatónak fizessék le és nem nekem a hitelezőnek, hogy én megítélt pénzeimet új perrel legyek kényszerítve keresni; kimutattam még azt is, hogy a végrehajtásra kiküldött bíró 1/2 jegy alatt mellékelt, írásba foglalt törvényes kérelmeimet el nem fogadta s azt egészen mellőzte. Végre kimutattam még azt is, hogy ezen végrehajtó bírónak az állami justitiáról különös fogalmai vannak, mert ő felsőbb bíróságok iránti subordinatiót nem ismer, ő nem tartja magát kötelesnek a felsőbb bíróságok ítéleteit betű szerint teljesíteni; ő, a nekem a három bíróság által megítélt tőkének s annak kamatainak nagyobb részét tőlem elszedte és azt adósaimnak kiosztani parancsolta; ő magát függetlennek és elmozdithatlannak tartja és elfelejtette azt, hogy a midőn az állami hivatalba lépett, az állami koronás fővel, eskü formába foglalt szerződést kötött, a melybe lekötölte magát, „hogy hive lesz Felső-

ges királyunknak és hogy félretévén mindenféle emberi tekintetet, a hozzá folyamodóknak törvényt és igazságot fog kiszolgáltatni," mennyire megszegte szerződését a végrehajtó bíró, kitetszik a fent előadottakból; pedig tudnia kellene, hogy Felséges Királyunknak, mint az állam fejének és helytartójának is, nem csak joga, de hatalma is van, mind azon állami tisztviselőket, a kik szerződéseiket megszegték, szolgálataikból elbocsátani és példásan megbüntetni. Ezek után kértem a kir. törvényszéktől, a végrehajtó bíró eljárásának megsemmisítését, és új kiküldéssel törvényes kérelmeim teljesítését is.

A kassai kir. törvényszéki tanács, kiküldött végrehajtó bíró társukkal solidaritásba lépett és eljárását minden pontjában magáévá tette.

Ennek folytán én alólirott kényszerítve voltam a fent érintett törvényszéki végzést, mely engem vagyonom nagy részétől megfosztott, a tekintetes kir. ítélő táblára felebbezni, mely felebbezésemben kézzelfoghatólag kimutattam, hogy azon törvényszéki végzés világos törvények és osztó igazság ellen van hozva.

Ezen felebbezésemre a tekintetes kir. ítélő tábla tanácsa, f. év márczius 22-ik napján 72./1201. sz. a. a király Ő Felsége nevében oly végzést hozott, a melyben a törvényszéki végzést megváltoztatta. Ezen végzést, a reávezetett törvényszéki határozatával 1. szám alatt alázatos tisztelettel ide csatolom. Ezen kir. táblai végzésről én alólirott magán uton értesítve lévén, folyó év május 4-én a kir. törvényszéki elnökhöz folyamodásomat benyújtottam, a melyben kértem, hogy a 30 éves perekben, a kir. ítélő tábla

által hozott végzésnek betű szerinti végrehajtására egy bírót kiküldeni és határidőt kitűzni kegyeskedjen. Ezen folyamodásomra kapott elnöki hátiratot, 2-ik sz. alatt ide csatolom.

Az 1-ső szám alatti törvényszéki végzés és a 2. szám alatti elnöki hátirat tartalmából azon következtetésre jutottam, hogy a 30 éves per ítéleteinek végrehajtása ad graecas calendas tétetett által, és hogy a törvényszéki elnök, eljárása által engemet a tavalyi folyamodási utakra akar terelni, mert márczius 22-től mai napig számítva, már régen lejárt két hónapi határidő, és a 30 éves perek bevégzésére sem határidő kitűzve, sem bíró kiküldve nincsen.

A fent előterjesztettek után, kényszerítve vagyok Nagyméltóságodhoz, mint a justitiában Felsőges királyom által kinevezett legfőbb meghatalmazottjához, legalázatosabban folyamodni és esedezni, lenne oly kegyes irántam, hatalmánál fogva, a fentirt kir. ítélő tábla végzésének betűszerinti végrehajtására határidő kitűzését és bírónak kiküldését, a kassai kir. törvényszéknél kegyelmesen elrendelni, hogy a 30 éves pernek valahára vége szakadjon és én ne legyek kényszerítve mind untalan felsőbb helyeken panaszaimmel alkalmatlankodni.

A midőn legalázatosabb kérelmemet ismételném, magamat legalázatosabb tisztelettel kegyeibe ajánlva maradtam Nagyméltóságodnak

Jánosiban, 1887. május 15-én

legalázatosabb szolgája
Pongrácz Bálint.

Alperes f. évi június 27-én még egy folyamodást terjesztett be az igazságügyi minisztériumhoz, ugyanazt kérvén, a mit a fennebbi folyamodásába kért, de mind hiában. A 30 éves fentjelzett hármas perbe hozott curiai ítélet kelt 1886. év ápril hó 6-án, ma van szept. 1-je, tehát 17 hónap alatt nem lett végrehajtva a curiai ítélet. Ezen ítélet ismétlő végrehajtására a kir. ítélő tábla által hozott végzés kelt 1887. márcziushó 22-én, tehát öt hónap elmúlt és azon végzés végrehajtására se bíró kiküldve, se határidő kijelölve nincsen. Rendezett államban lehet ilyen birói eljárásokat türni? A szerkesztőnek és kiadónak muszáj volt eltürni, mert ő megtette a szükséges lépéseket, de a független bírónak nem parancsolhatott az igazságügyi minisztérium sem.

Ezekből láthatja a tisztelt olvasó, mennyi kárt szenvedett, mennyi testi és lelki kinzást kellett a bíróságoktól 10 éven át szegény Pongrácznak elszenvednie. A törvényhozó testület a testi kinzásokat eltörülte, de a szellemi és lelki kinzás még eltörülve nincsen. Leginkább azért irtam meg a három per történetét, hogy polgártársaimon — kik olyan hajóban eveznek, mint én — segítve legyen. Bár az ügyem nincs még befejezve az önkény miatt, de mivel már 73 éves vagyok s életperczeim megszámlálvák, kényszerítve vagyok bezárni a perek történetét, s néhány szót elmondani hazám boldogítására.

Tisztelt olvasóm! Minden állami polgárnak, ki hazáját igazán szereti, kötelessége mind azon eszméket és szükséges teendőket nyilvánosságra hozni, melyeket ő, állama szervezetének tökéletesbitésére

szükségeseknek tart, s a melyeket a társadalomra haszonnal járóknak gondol.

Munkám előbeszédében azért vázoltam a magyar állam szervezetét, mert az államnak minden polgára — bármily ajku legyen is az — csak akkor lesz tántorithatlan hive hazájának, ha ismeri államának szerkezetét, s hogy azon állam szervezete megvédi mindenkor vagyon- és személybiztonságát és polgári szabadságát, s hogy ugy lelki, mint földi boldogságát ezen államban feltalálta.

Ugyanazon előbeszédemben reámutattam azon hiányokra, melyek homályosítják államunk tökéletesbítését. Tisztelt olvasóm! mi kik a három per történetét elolvastuk, tartsunk egy állami tanácskozmányt, melyben azon javaslatainkat, melyeket a három per történetéből kiszemelni szükségeseknek tartottunk; terjesszük elé az állami törvényhozó testületnek, megbirálás és intézkedés végett.

Tisztelt tanácskozmány! A szerkesztő előbeszédjében azt mondá, hogy rendezett állam csak ott lehet, a hol ugy az államfő, mint az utolsó, az államot szolgáló tisztviselő, eskü formába foglalt szerződéssel az államnak le van kötve. Ez oly igazság, melyet alaposan megczáfolni nem lehet.

Kérdés támad tehát, vannak-e a magyar államban oly tisztviselők, kik nincsenek az államnak esküvel lekötelezve? Igen is vannak. Ezek pedig az országgyűlési képviselők; ezek az államnak legfontosabb napszamosai és tisztviselői, s mint azt a szerkesztő előbeszédében is kimutatta, erre nézve első tanácskozási javaslatunk az, „hogy az országgyűlési

képviselők az államnak esküvel lekötelezendők és erre nézve szükséges törvényt is hozni.“ I n d o k o k :

Mert a független képviselő teremtette a független bíróságot és ez által az államban a polgári vagyónbiztonságot, a justitiát tönkre tette.

Mert független képviselők alkottak oly fegyelmi törvényeket, melyekre szükség nem volt, mivel a fegyelmi jog a koronás király joga és az általa felhatalmazott miniszteré is.

Mert egy reactionarius független országgyűlési többség, ezer éves állami alkotmányunkat könnyen felforgathatja és tönkre teheti.

És végre, mert subordináció nélkül rendezett állam nem létezhet.

Továbbá, kiforgathatlan igazság az, hogy: „Igazságszolgáltatás az államok alapja.“ A három per történetéből kiviláglik, hogy a birói függetlenségről szóló törvény tönkre tette az állami justitiát, mert a bíró pro lubitu hoz törvény ellen ítéleteket, és elszedi a polgároktól a tulajdont és illetékteleneknek adhatja oda.

Minthogy ilyeneket egy rendezett államban türni nem szabad; ennek folytán az állami tanácskozmány szükségesnek tartja 2-ik javaslatában kérni a törvényhozó állami testületet, hogy a birói függetlenségről és elmozdithatlanságról szóló két törvényt hatályon kívülnek jelentse ki.

Ennek kapcsán a tanácskozmány még egy 3-ik javaslatot terjeszt elé a törvényhozó testülethez, kérvén oly törvény alkotására, a mely kimondja azt, hogy minden állami tisztviselő (kivételem nélkül), a ki eskü formába foglalt és az állammal kötött szerző-

dését megszegte, az állami szolgálatból elbocsátandó. Mert az esküszegő és hűségtelen lett felséges királyához és a magyar államhoz, következésképp nem alkalmas állami szolgálatra.

A justitia érdekében a tanácskozmány szükségét látja egy 4-ik indítványt tenni, oly törvény alkotására, mely világosan kimondaná, hogy „az igazságügyminiszter Felséges királyunknak bíró kinevezésre csak oly egyéneket legyen köteles felterjeszteni, a kik az állami bírói vizsgát letették,“ (nota bene: a bírói vizsga ne csak szóbeli, de írásbeli is legyen). Mert a három per történetéből kitűnt, hogy sokan vannak, kik a justitia követelményeinek megfelelő bírói munkálatokat végezni nem tudnak.

A fentirt javaslatból kifolyólag egy 5-ik javaslatot terjeszt elő a tanácskozmány egy törvény alkotására, mely abból áll, hogy „az igazságügyi miniszter, a miniszteri tanácsosok kinevezésére csak oly egyéneket terjeszthet fel, a kik nem csak a bírói, hanem az ügyvédi vizsgát is letették.

Mert a miniszteri tanácsosoknak kell a bírói vizsgákon elnökölni.

Mert a három per történetéből kitűnt, hogy a 30 éves perbe hozott curiai ítéletnek végrehajtására, az alperesnek kétszeri felfolyamodására az igazságügyi minisztérium, a kassai kir. törvényszéknél határidő kitűzését és bírónak kiküldését 5 hónap lejártaival sem volt képes kieszközölni.

Mert az igazságügyi minisztérium a justitiának kutforrása lévén, oda csak tapasztalt, törvénytudó és intézkedni tudó talpraesett egyének választandók.

És végre, mert ilyen törvény a protekcióknak

— melyek a justitiát megmétélyezik — gátul fog szolgálni.

Ime, ezen fentirt tanácskozmányi javaslatok azok, melyeket mi, kik a három per történetét elolvastuk, szükségesnek tartottunk a törvényhozás eleibe felterjeszteni, s melyről még, ha az Isten életemnek és egészségemnek kedvez, valamelyik hirlapban bővebben szólok.

VÉGSZÓ.

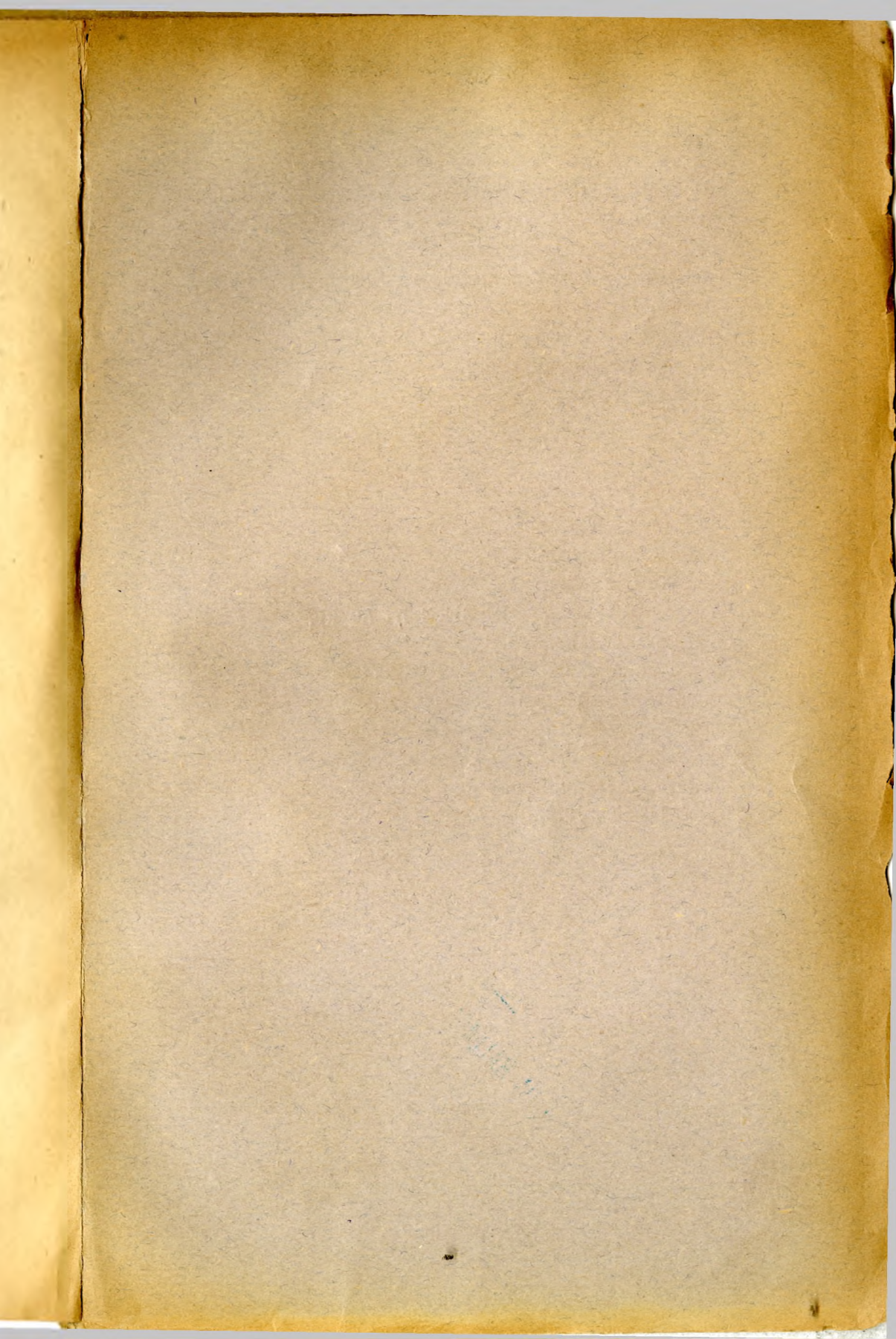
A t. olvasóhoz csak egy kérelmem van: ne bírálja irmodoromat, hanem csak az ügyet magát, mert én 73 éves öreg vagyok, tanulmányaimat diákul végeztem, sokat felejték és nem sokára itt hagyom ez árnyékvilágot.

Mindenható Istenemnek, ki életem fonalát ki nyujtván megengedte nekem ezen munkámat befejezni, hálát adok. Bátran és önelégülten szállok le közelgő siromba, tudva azt, hogy hazám és királyom iránti polgári kötelességemet hiven teljesítettem.

Isten velünk!

SZERZŐ.





[Faint, illegible cursive handwriting]

Ara 1 prt 50

[Dark, dense scribbled-out handwriting]

[Dark, dense scribbled-out handwriting]